

บทที่ 3

รำมอญเกาะเกร็ด

รำมอญเป็นการรำ 12 ท่า ประจำเพลง 12 เพลง ใช้แสดงในงานพระราชพิธี งานพิธีต่าง ๆ งานมงคลและงานศพ รำมอญ 12 เพลง ที่รำอยู่ในปัจจุบันที่เกาะเกร็ดมีที่มาควรศึกษาถึงรูปแบบและจุดเด่นของท่ารำ ผู้วิจัยศึกษาแบ่งหัวข้อสำคัญดังนี้

1. รำมอญเกาะเกร็ดแบบดั้งเดิม
2. รำมอญเกาะเกร็ดแบบปัจจุบัน
3. วิเคราะห์ท่ารำมอญเกาะเกร็ด

1. รำมอญเกาะเกร็ดแบบดั้งเดิม

รำมอญมีมานานในกลุ่มชนชาวมอญตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงปัจจุบัน จากหลักฐานที่ปรากฏพบว่ามีการรำมอญที่เกาะเกร็ด ใน พ.ศ.2427 ในคราวที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาให้ปฏิสังขรณ์ วัดปากอ่าว หมู่ที่ 7 ในเกาะเกร็ด เพื่อถวายพระราชกุศลสนอง พระเจ้าบรมอัยยิกาเธอกรมสมเด็จพระสุทนต์นราธิราชประยูร (พระนามเดิมพระองค์เจ้าลมห่อม) ผู้ทรงอภิบาลพระองค์หลังจากพระบรมราชชนนีสิ้นพระชนม์ เมื่อก่อสร้างปฏิสังขรณ์เสร็จทรงพระราชทานวัดปากอ่าวเป็นวัดปรมัยยิกาวาส และพระราชทานให้จัดงานสมโภช พระองค์เสด็จพระราชดำเนินร่วมฉลองในคราวนี้ ชาวมอญเกาะเกร็ด รำมอญถวายหน้าพระที่นั่ง เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา 3 วัน หลังจากนั้นโปรดเกล้าฯ ให้พระยาตรีสุนทรโวหารเจ้ากรมอาลักษณ์จารึกเรื่องราวลงบนแผ่นศิลาหน้าอุโบสถวัดปรมัยยิกาวาสเป็นโคลงสี่สุภาพว่า

มหรสพครบเครื่องพ็อน	ประจำงาน
ไซนหุ่นละครขาน	พาทยฆ้อง
มอญรำระบำการ	จำอวดเอิกเออย
ครั้นครึกก็กปีก้อง	จวบสิ้นการฉลอง

ต่อมาปี พ.ศ.2474 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ พระราชทานสมณศักดิ์ให้เจ้าอาวาสวัดปรมัยยิกาวาสเป็นที่พระสุเมธาจารย์บริหารธรรมชั้นรัชมัญญสังฆนายก ในคราวฉลองสมณศักดิ์ ชาวมอญเกาะเกร็ดได้มี

โอกาสแสดงมุทิตาจิตโดยมอญรำถวายเป็นการบูชา

ต่อมาปี พ.ศ.2489 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลพร้อมด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ ในรัชกาลปัจจุบัน เสด็จพระราชดำเนินมาวัดปรมัยยิกาวาส ขณะเสด็จมีการบรรเลงปี่พาทย์มอญรับเสด็จ ชาวมอญเกาะเกร็ดรำถวายเพื่อทอดพระเนตร จำนวน 10 คน ในภาพที่ปรากฏ ภาพนี้มาจากขวามือคนที่หนึ่งชื่อ นางตั้งเปีย (ประไพ) ไม่ทราบนามสกุล (ปัจจุบันเสียชีวิต) คนที่ 2 (ไม่ทราบชื่อ) คนที่ 3 ชื่อ นางประสิทธิ์ ชื่นพันธ์ และคนที่ 4 ไม่ทราบชื่อ



ภาพที่ 1 รำมอญถวายรัชกาลที่ 8 และรัชกาลที่ 9 องค์ปัจจุบัน
คราวเสด็จเยี่ยมชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด วันที่ 8 เดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ.2489
เอื้อเฟื้อภาพโดย ทวีวรรณ สงวนนาม
จากร้านก๋วยเตี้ยหน่อกะลา ตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

จากการค้นคว้าพบว่ามีทั่วไปในกลุ่มชนชาวมอญ แต่ที่เกาะเกร็ดมีครูรามอญ อาวุโสยังคงสอนรามอญ คือ ครูสุนทรี่ ลำไยทอง ครูปรุง วงศ์จำนงค์ และครูจำหน่าย ทองเพ็ชร ปัจจุบันชาพิการ ไม่สามารถสอนรำได้ ซึ่งครูทั้งสามท่านเป็นลูกศิษย์ได้รับการถ่ายทอดทำรามอญ มาจากครูปริก ชาวตะเคียนซึ่งเป็นครูสอนรามอญเกาะเกร็ด เมื่อประมาณ 130 ปีที่แล้ว

ครูปริก ชาวตะเคียน นามสกุลเดิม ชาวเรือหัก เกิดประมาณปี พ.ศ.2414 และเสียชีวิต พ.ศ.2497 บรรพบุรุษของท่านอยู่ที่จังหวัดสมุทรสาคร ท่านแต่งงานกับนายทองเจ้าชะ ชาวตะเคียน เป็นชาวมอญไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี มีลูกชาย 1 คน ชื่อเข็ม ซึ่งจำพรรษาอยู่วัดยอดพระพิมล อำเภอบางบัวทอง จังหวัดปทุมธานี ปัจจุบันมรณะภาพ

ครูปริกเรียนรามอญตั้งแต่เด็กเช่นเดียวกับเด็กหญิงชาวมอญทั่วไป ต่อมาพี่ชายของครู ซึ่งเป็นนักดนตรีวงปี่พาทย์ได้นำทำรามอญ 12 ท่า มาต่อให้กับครูปริก ซึ่งเป็นน้องสาว โดยบอกแต่เพียงว่าเป็นท่ารำที่ได้มาจากชาวมอญดั้งเดิมในพม่า ครูปริกฝึกหัดท่ารำและยึดแบบแผนการรำตลอดมา และนำมาถ่ายทอดให้กับลูกหลานชาวมอญ ในเกาะเกร็ด¹



ภาพที่ 2 ภาพถ่ายคุณครูปริก ชาวตะเคียน

ที่มา : กชพร ตราโมท, มอญ (บัวสะเป็น) : ศิลปะคุณภาพของมอญ. (กรุงเทพฯ : ม.ป.พ. , ม.บ.ป.) ไม่ปรากฏเลขหน้า

¹ สัมภาษณ์ พิศาล บุญผูก หัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมเกาะเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี , 11 กุมภาพันธ์ 2543

วิธีการถ่ายทอดการฝึกหัดท่ารำของครูปริก

1. ไม่เก็บค่าเรียนเพียงแต่ผู้เรียนนำน้ำมันก๊าด 1 ขวด เพื่อจุดตะเกียงในขณะที่ฝึกซ้อมรำ
2. เวลาในการเรียน เรียนตอนเย็นจนถึงค่ำ เนื่องจากหญิงสาวมอญเสร็จสิ้นภาระหน้าที่
3. สอนรำโดยไม่เรียกชื่อท่ารำ เรียกว่าท่าที่ 1 ท่าที่ 2
4. ฝึกให้ร้องเสียงเดียวทำนองจังหวัดพะเยา เพราะไม่มีเครื่องบันทึกเสียง
5. ฝึกหัดการเคลื่อนไหวเท้าด้วยการเขยิบเท้า
6. ครูท่าท่ารำให้ดูก่อนผู้เรียนรำตามในแต่ละเพลง
7. ครูถ่ายทอดท่ารำครบ 12 เพลง ครุฑนำดนตรีปี่พาทย์มอญมาบรรเลงให้จังหวะในการรำ
8. ครูปริกเป็นผู้คัดเลือกมอญรำที่มีฝีมือออกงานแสดง อาทิ งานศพพระ²

ลักษณะของการรำมอญเฉพาะที่เกาะเกร็ดของครูปริก ชาวตะเคียนมีท่ารำ 12 ท่า ได้แก่

- | | |
|-----------|--------------------------|
| ท่าที่ 1 | เรียกว่า เบริง เบริง |
| ท่าที่ 2 | เรียกว่า สะบะทาน |
| ท่าที่ 3 | เรียกว่า สะบะทาน |
| ท่าที่ 4 | เรียกว่า สะบะทาน |
| ท่าที่ 5 | เรียกว่า เบริงอย่างเปราะ |
| ท่าที่ 6 | เรียกว่า สะบะทาน |
| ท่าที่ 7 | เรียกว่า สะโมตะตา |
| ท่าที่ 8 | เรียกว่า โปดโมน |
| ท่าที่ 9 | เรียกว่า สะปายชนะมจีน |
| ท่าที่ 10 | เรียกว่า อะเรียงเต็ง |
| ท่าที่ 11 | เรียกว่า บุ่มเประระระ |
| ท่าที่ 12 | เรียกว่า บุ่ม เประสะเริน |

² สัมภาษณ์ สุนทรีย์ ลำไยทอง ครูรำมอญเกาะเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 4

ทำรำเดิมของครุปริก ชาวตะเคียน มี 12 ท่า จากหลักฐานที่ปรากฏในงานสมโภชเฉลิมฉลองวัดปรมัยยิกาวาส ซึ่งมีข้าราชการ นักดนตรี ตัวละครราชสำนักมาอยู่ที่เกาะเกร็ดเป็นจำนวนมาก ชาวมอญที่เกาะได้แลกเปลี่ยนความรู้กันในขณะนั้นครุปริกเป็นครุสอรัมมอญมีความคิดสร้างสรรค์ประดิษฐ์ทำรำ โดยประยุกต์เพิ่มเติมอีก 6 ท่า ซึ่งทำรำที่ 13 ถึงท่าที่ 18 เป็นทำรำที่มีทั้งมอญ แยก ลาว ทำให้เรียกรำมอญนี้ว่า “รำ 12 ภาษา” เช่นเดียวกับเพลง 12 เพลง ภาษาของไทย โดยทั่วไปการต่อทำรำเรียกเป็นท่าไม่เรียกชื่อเพลง

ท่าที่ 13 เรียกว่า บทละโกน

ท่าที่ 14 เรียกว่า พะวาย

ท่าที่ 15 เรียกว่า บทละโกน

ท่าที่ 16 เรียกว่า บทโคก

ท่าที่ 17 เรียกว่า แยก

ท่าที่ 18 เรียกว่า ลาว

ผู้วิจัยพบว่าในปี พ.ศ.2542-2543 รำมอญเกาะเกร็ดที่มีท่ารำตั้งแต่ท่าที่ 13 ถึงท่าที่ 18 ไม่มีผู้ใดนำมารำเลย จากการสัมภาษณ์ เก็บข้อมูล พบว่าจำนวนท่ามากขึ้นทำให้คนชมเกิดความเบื่อหน่าย และใช้เวลานานอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งคนรำเองสนใจรำแบบนาฏศิลป์ไทยมากขึ้น จึงจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทยปนกับชุดรำมอญเกาะเกร็ด

เพลงที่ใช้ประกอบการรำมอญของเกาะเกร็ด มีทั้งสิ้น 12 เพลง จะบรรเลงหลังจากเพลงโหมโรง ซอป่าต เพลงบรรเลงจบลง แล้วจึงเริ่มเพลงแรก เริ่มต้น

เพลงที่ 1 เพลงยากจ่างหะเป็น

เพลงที่ 2 เพลงกะบ๊ะชาน

เพลงที่ 3 เพลงคอมทอ

เพลงที่ 4 เพลงชะวักตัว

เพลงที่ 5 เพลงชะวัก ชะนอม

เพลงที่ 6 เพลงนี้ไม่มีผู้ใดทราบชื่อ

เพลงที่ 7 เพลงกะยาน หรือเพลงซาดยาด หรือ กะวะกะลัว

เพลงที่ 8 เพลงมอญคละ

เพลงที่ 9 เพลงหะว้าย

เพลงที่ 10 เพลงเมียง – ปล้าย- หะเล็ย

เพลงที่ 11 เพลงป้ากเม็ยะ

เพลงที่ 12 เพลงนกขมิ้น

จากเพลงทั้งหมด 12 เพลง เป็นเพลงมอญ 10 เพลง ส่วนเพลงที่ 8 เพลงมอญคละ
และเพลงที่ 12 เพลงนกขมิ้น เป็นเพลงไทย

ตารางที่ 1 โครงสร้างของเพลง ความหมาย ชื่อทำนอง และความหมายของชื่อทำนองมอญเกาะเกร็ด³

เพลง	ความหมายของเพลง	ชื่อทำนอง	ความหมายของชื่อทำนอง
เพลงที่ 1 เพลงยากจ่างหะเป็น	คลี่มือ	เปริง เปริง เปริง	ขอพรบูชาครูและบรรพบุรุษ
เพลงที่ 2 เพลงกะบ๊ะชาน	ความรัก	ฮะบะทาน	ทำนองอ่อนช้อยพริ้วไหวเหมือนทางมะพร้าว
เพลงที่ 3 เพลงคอมทอ	กำทอ	ฮะบะทาน	ทำนองอ่อนช้อยพริ้วไหวเหมือนทางมะพร้าว
เพลงที่ 4 เพลงชะวักตัว	บิดมือ	ฮะบะทาน	ทำนองอ่อนช้อยพริ้วไหวเหมือนทางมะพร้าว
เพลงที่ 5 เพลงชะวักชะนอม	การบีบขนมจีน	เปริงอย่างเปราะ	รำตามจังหวะตะโพนเร็วขึ้น
เพลงที่ 6 เพลงนี้ไม่ทราบชื่อ		ฮะบะทาน	ทำนองอ่อนช้อยพริ้วไหวเหมือนทางมะพร้าว
เพลงที่ 7 เพลงกะยาน	สะบัดผ้า (การต่อผ้า)	อะโมตะตา	พ่อ แม่ พี่ น้อง
เพลงที่ 8 เพลงมอญคละ	เพลงไทย	โปดโมน	ทำนองจังหวะเพลง
เพลงที่ 9 เพลงหะว้าย	รำถวาย	ฮะบายชะนมจีน	การทำขนมจีน
เพลงที่ 10 เพลงเมียงปล้ายหะเลีย	ฝรั่งหนุ่ม	อะเรียงเต็ง	กลับกรุงหงสาวดี
เพลงที่ 11 เพลงป้ากเมียะ	การถอนกล้า	ป๋มเประฮะระ	จังหวะตะโพนเสียงสั้น
เพลงที่ 12 เพลงนกะมัน	เพลงไทย	ป๋มเประฮะเริน	จังหวะตะโพนเสียงยาว

³ สัมภาษณ์ อาจารย์ชวง อุเจริญ ครูสุนทรี ลำไยทอง และครูปรุง วงศ์จำนงค์ เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544 เป็นวันชาติมอญจัดขึ้นที่วัดชนะสงคราม กรุงเทพมหานคร

ลำดับชั้นการรำมอญเกาะเกร็ดแบบดั้งเดิม

เริ่มต้น มอญรำเดินออกมาทางด้านซ้ายมือของเวทียืนเป็นแถวตรงหน้ากระดาน
จำนวนตั้งแต่ 4-12 คน โดยไม่จำกัดจำนวน ตามความเหมาะสมกับสถานที่ที่กำหนด

ขั้นที่สอง ปีพาทย์ทำเพลงรำมอญในเพลงชอป่าด มอญรำทุกคนนั่งกราบ

ขั้นที่สาม มอญรำคู่ที่ 1 ออกมารำตั้งแต่เพลงที่ 1 จนครบ เพลงที่ 12 แล้วนั่งลง
กราบกลับไปนั่งที่เดิม

ขั้นที่สี่ มอญรำคู่ที่ 2 ออกมานั่งกราบและรำปฏิบัติเหมือนมอญรำคู่ที่ 1

ขั้นที่ห้า มอญรำคู่ที่ 3 ออกมานั่งกราบและรำปฏิบัติเหมือนมอญรำคู่ที่ 1

ขั้นที่หก มอญรำทั้ง 6 คน ออกมานั่งกราบและรำพร้อมกันตั้งแต่เพลงที่ 1 จนจบเพลง
ที่ 12 แล้วกราบและเดินกลับ

หมายเหตุ ถ้ามีมอญรำหลายคู่ปฏิบัติโดยรำครั้งละ 2 คู่ เหมือนขั้นที่สาม จนครบ
จำนวนมอญรำแล้วจึงรำพร้อมกันเหมือนขั้นที่หก

2. รำมอญเกาะเกร็ดแบบปัจจุบัน

ลูกศิษย์รุ่นแรกของครูปริก ชาวตะเคียน ซึ่งได้ทำการสอนรำมอญอยู่ในปัจจุบันคือครูสุนทรี ลำไยทอง และครูปรุง วงศ์จำนงค์ โครงสร้างท่ารำมอญของครูทั้งสองมีลักษณะดังต่อไปนี้

การอธิบายท่ารำมอญเกาะเกร็ดของครูสุนทรี ลำไยทอง ที่จะกล่าวต่อไปนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดเรียกชื่อท่าย่อยเป็นภาษามอญในบางท่าที่สามารถแปลเป็นภาษามอญได้ อันเนื่องจากการรำของมอญไม่เรียกชื่อท่าย่อย เรียกแต่ชื่อท่ารำประจำเพลงอย่างเดียว

เพลงที่ 1 เพลงยากจ่างหะเป็น ความหมายของเพลงรำตามจังหวัดตะโพน

ท่ารำประจำเพลง	เปริง เปริง เรียกเลียนเสียงตะโพน ลักษณะท่ารำมีความหมายเป็นการขอพรและรับพร
ทำนองจังหวัดประกอบการรำ	“เปริง เปริง เปริง เปริง เปริง เต่ง เต่ง ทิ้ง”
ลักษณะท่ารำ	ประกอบด้วยท่าย่อย 5 ท่า

1. ท่าหะตอยย่อจ้งบอง
2. ท่าเปริงเปริง
3. ท่าปาดตอย
4. ท่าอะชิตอย
5. ท่าอะกลมตอย

1. ท่าตะตอย⁴ย่อจ้งบอง⁵ เป็นท่าแรกของการรำมอญทุกเพลงก่อนเริ่มทำรำต่อไป ต้องทำท่านี้ทุกครั้ง โครงสร้างของท่ามีดังนี้
- | | |
|---------------|--|
| มือและแขน | มือและแขนทั้งสองข้างทิ้งแนบลำตัว |
| เท้า | เท้าทั้งสองชิดกัน ปลายเท้าเปิดเล็กน้อย |
| ลำตัวและไหล่ | กดลำตัวและไหล่ขวาย่อเขา แล้วกลับมาด
ลำตัวและไหล่ซ้าย 2 ครั้ง ตามจังหวะดนตรี |
| ศีรษะ | เอียงขวาและเอียงซ้าย |
| การเคลื่อนไหว | ขยับอยู่กับที่ |



ภาพที่ 3 ท่าตะตอยย่อจ้งบอง

๐๐๗๐๐๐

⁴ ตะตอย เป็นภาษามอญมีความหมายถึงหรือเกี่ยวกับอาการทิ้งแขนทั้งสองข้างแนบลำตัว

⁵ จ้งบอง เป็นภาษามอญมีความหมายถึงเซ้า

2. ท่าเปริง เปริง⁶มีความหมายของท่าเรียกเลียนเสียงตะโพนและลักษณะท่ารำ
 นี้โดยรวมเรียกท่าเปริง เปริง มีโครงสร้างดังนี้
- มือและแขน มือซ้ายตั้งวงเหยียดแขนด้านหน้า 90 องศา มือขวาตั้งวง
 ระดับหน้าอก
- เท้า การวางเท้าหน้าหนักตัวอยู่สันเท้า เปิดปลายเท้าเขยิบเท้าขวา
 เป็นทางขวา
- ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ซ้าย แล้วกลับมาดลลำตัวและไหล่ขวาตาม
 จังหวะตะโพน เปริง เปริง ช้างละ 8 จังหวะ
- ศีรษะ เอียงซ้ายและเอียงขวา
- การเคลื่อนไหว การเขยิบเท้าไปทางขวา แล้วเขยิบเท้าซ้ายกลับมาทางซ้าย

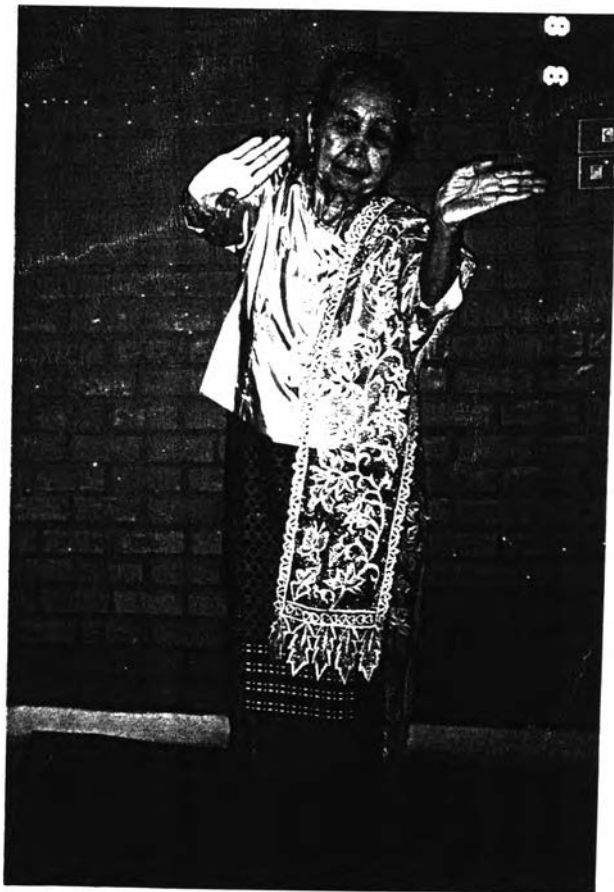


ภาพที่ 4 ท่าเปริง เปริง

๑๑๑๑๑๑๑๑

⁶เปริง เปริง เป็นภาษามอญ มีความหมาย ลักษณะการตั้งวงเหยียดแขนตั้งด้านหน้า 90 องศา และการตั้งวง
 ขนานลำตัวระดับหน้าอก

3. ท่าปาดตอย ความหมายของท่ารำเป็นการนำพรมาเพื่อให้เกิดสิริมงคลกับตนเองโครงสร้างของท่ามีดังนี้
- มือและแขน หงายข้อมือซ้ายงอแขน ลักษณะตั้งวงบัวบานแขนเดียว มือขวาตั้งวงระดับหน้าอก
- เท้า การวางเท้าหน้าหนักตัวอยู่สันเท้า เปิดปลายเท้าเขยิบเท้าขวาเป็นทางขวา
- ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ซ้าย ไปทางขวา 8 จังหวะ
- ศีรษะ เอียงซ้าย
- การเคลื่อนไหว การเขยิบเท้าไปทางขวา และเคลื่อนมือและแขนไปทางขวามือ



ภาพที่ 5 ท่าปาดตอย

จว ธีรวิทย์

4. ทำอะชิ⁷ ตอย⁸ ความหมายของทำรำเป็นการนำพรมา ซึ่งความหมายของ
 ทำรำสืบเนื่องจากท่าปาดมือ มีโครงสร้างของท่าดังนี้
 มือและแขน จับคว่ำแขนซ้ายปรกหน้า จับคว่ำแขนขวาตั้งระดับไหล่
 เท้า การวางเท้าหน้าหนักตัวอยู่สันเท้า เปิดปลายเท้าเขยิบเท้าขวา
 เป็นทางซ้าย
 ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ขวา ในจังหวัดจันทระตะโปน เปริง
 8 จังหวัด พร้อมยึดและยุบลำตัวข้างขวา
 ศีรษะ เอียงขวา
 การเคลื่อนไหว การเขยิบเท้าไปทางซ้าย พร้อมทั้งเคลื่อนจับทั้งสองข้างไป
 ทางซ้าย



ภาพที่ 6 ทำอะชิ ตอย

๖๖๖๖๖๖๖๖

⁷อะชิ เป็นภาษามอญ หมายถึง ลักษณะการจับ

⁸ตอย เป็นภาษามอญ หมายถึง มือ

5. ทำอะกลมตอย^๑ ความหมายของท่ารำ นำพรที่ได้มาใส่บนศีรษะของผู้รำ เพื่อให้
ให้มีสิริมงคล โดยมีโครงสร้างท่ารำดังนี้
- มือและแขน ลากจีบคว่ำซ้ายตั้งวงบัวบานแขนเดียว แล้วลากจีบคว่ำขวา
ตั้งวงระดับไหล่
- เท้า ประสมเท้า
- ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ซ้าย ในจังหวะตะโพน "เตะ เต็ง ทิ้ง"
พร้อมทั้งยัดและยุบลำตัว
- ศีรษะ เอียงซ้าย
- การเคลื่อนไหว หยุดนิ่ง



ภาพที่ 7 ทำอะกลมตอย

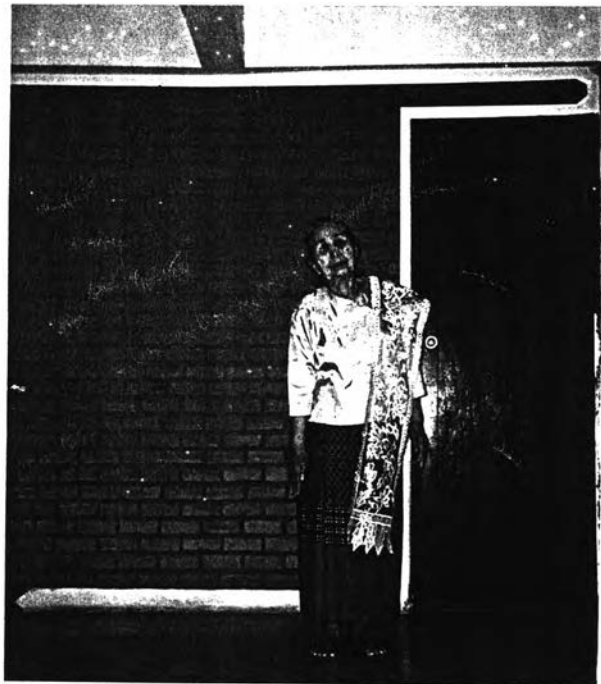
ว. วิไลกุลบุตร

^๑อะกลมตอย เป็นภาษามอญ มีความหมาย ลักษณะอาการรวมมือ

เมื่อรำทำย่อครบ 5 ท่า ให้ปฏิบัติ ในท่าย่อที่ 2 คือท่าเบริง เบริง จนถึงท่าย่อที่ 5 ท่าอะกลมตอย แต่สลับข้าง มือและแขน เท้า ลำตัวและไหล่ ศีรษะ การเคลื่อนไหว ให้ตรงกัน ซ้ำกับครั้งแรก กระทำอย่างนี้สลับกันจนจบเพลง ซึ่งเพลงหนึ่งรำซ้ำกันไปมา 4-5 ครั้ง

เพลงที่ 2 เพลงตะบะชาน	ความหมายของเพลง ชานหมายถึง ความรัก
ท่ารำประจำเพลง	สะบะชาน หมายถึง ท่ารำที่อ่อนช้อยเปรียบเสมือนทางมะพร้าว ในลักษณะท่ารำที่มีความหมายแบบมือขอพรและเป็นการรวมพรต่าง ๆ นำมาใส่บนศีรษะ
ทำนองจังหวะประกอบการรำ	ดิ่งเบริง (ซ้ำ) เตะเต่งทัง ดิ่งเบริง (ซ้ำ) เตะเต่งทัง ดิ่งเบริง (ซ้ำ 2 ครั้ง) เตะเต่งทัง
ลักษณะท่ารำ	ประกอบด้วยท่าย่อ 3 ท่า ตามลำดับดังต่อไปนี้
	<ol style="list-style-type: none"> 1. ท่าทะตอย สะหยักจ้าง 2. ท่าตั้งตาลและอะแบตอย 3. ท่าอะชิตอย ลูบดับ แก้มจ้าง

1. ท่าทะตอย สะหยักจ้าง¹⁰ คือเตรียมรำในท่าต่อไปโดยท่าท่า ทะตอย คือ ลักษณะอาการทั้งมือทั้งสองแนบลำตัวและ สะหยักจ้าง* คืออาการเขยิบเท้า ลักษณะ โครงสร้างของท่ามีดังต่อไปนี้
- | | |
|---------------|--|
| มือและแขน | มือและแขนทั้งสองข้างทั้งแนบลำตัว |
| เท้า | เขยิบเท้าไปทางซ้ายและเขยิบเท้าไปทางขวา |
| ลำตัวและไหล่ | กดลำตัวและไหล่ขวา 3 จังหวะ แล้วกลับมา กดลำตัวไหล่ซ้าย 3 จังหวะ |
| ศีรษะ | เอียงขวาและเอียงซ้าย |
| การเคลื่อนไหว | เขยิบไปทางซ้ายและเขยิบไปทางขวา |



ภาพที่ 8 ท่าทะตอย สะหยักจ้าง

๗ ๕๒๕๗ ๖๒๕๕

¹⁰ สะหยักจ้าง เป็นภาษามอญ หมายถึง การเขยิบเท้า ลักษณะของท่าโดยวางถ่ายหน้าหนักตัวอยู่บนสันเท้า เปิดปลายเท้าเขยิบแนวขนานและถ่ายหน้าหนักตัวอยู่ปลายเท้าเปิดสันเท้าเขยิบ

2. ทำดั่งตาล¹¹และอะแบตอย¹² ความหมายของท่าแสดงถึงการนำพรมารวบรวม
 ในท่าอะกลมตอยตาลคือการรวมมือลักษณะการ
 ตั้งวงล่างและบังตอยจิก คือการหงายข้อมือซ้าย
 ระดับเอว มีโครงสร้างของท่าดังนี้
- | | |
|---------------|---|
| มือและแขน | มือขวาตั้งวงล่างระดับเอว ส่วนมือซ้ายหงาย
ข้อมือซ้ายระดับเอว |
| เท้า | ประสมเท้าเปิดปลายเท้าเหยียบไปทางขวา 3
จังหวัด และเหยียบไปทางซ้าย 3 จังหวัด |
| ศีรษะ | เฉียงซ้ายและเฉียงขวา |
| การเคลื่อนไหว | ยึดอยู่กับที่ |



ภาพที่ 9 ทำดั่งตาล และอะแบตอย

๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖, ๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖

¹¹ ดั่งตาล เป็นภาษามอญ หมายถึง ลักษณะอาการการตั้งวงล่าง

¹² อะแบตอย เป็นภาษามอญ หมายถึง ลักษณะอาการหงายข้อมือระดับวงล่าง

3. ทำอะชิตอยลุดับ¹³ แก้มจ้ำง ความหมายของท่ารำคือการนำพรใส่ศีรษะของ
 ตน ในลักษณะท่ารำ จีบปรกข้างและจیبส่งหลัง มีลักษณะ
 โครงสร้างของท่าดังนี้
- มือและแขน จีบปรกข้างขวาระดับแก้มศีรษะและส่งจیبหลังข้างซ้าย
- เท้า ก้าวเท้าขวา แล้วลากเท้าซ้ายมาประสมกัน
- ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ข้างขวา 1 จังหวะ พร้อมทั้งยียดลำตัวตรง
 ในขณะประสมเท้า 1 จังหวะ
- ศีรษะ เอียงขวาและศีรษะตรง
- การเคลื่อนไหว เดินหน้าแถวตรง 1 ก้าว และหยุดอยู่กับที่



ภาพที่ 10 ทำอะชิตอยลุดับแก้มจ้ำง

จว อีลลจวอญอ, ลปคฺคฺลป, กยอ ลีล

เมื่อรำครบ 3 ท่าย่อย ให้ปฏิบัติในท่าย่อยที่ 2 คืออะกลมตอยตาลและบังตอยจิก และ
 ท่าย่อยที่ 3 ทำอะชิตอยลุดับ โดยสลับ มือและแขน เท้า ลำตัวและไหล่ ศีรษะ ให้ตรงกันข้าม
 กัน ปฏิบัติเช่นนี้จนจบเพลงอะบ๊ะชาน

¹³ลุดับ เป็นภาษามอญ หมายถึง ระดับแก้มศีรษะ

เพลงที่ 3 เพลงคอมทอ	ความหมายของเพลง หมายถึงกำทอง รับทอง
ทำรำประจำเพลง	สะบะทาน หมายถึง ทำรำที่อ่อนช้อยเปรียบ เสมือนทางมะพร้าว ด้วยลักษณะทำรำที่มี ความหมายเป็นการรวมพร นำมาใส่ตนเอง
ทำนองจังหวะประกอบการรำ	ทำนองเพลงเหมือนเพลงละปะชาน
ลักษณะทำรำ	ประกอบด้วยท่าย่อย 4 ท่า ตามลำดับต่อไปนี้
<ol style="list-style-type: none"> 1. ท่าทะตอย สะหยักจ้าง 2. ท่าอะชิตอย แก้มจ้าง 3. ท่าอะเจียดอยหรือเจิงปาน 4. ท่าตั้งตอย 	
1. ท่าทะตอย สะหยักจ้าง	ศึกษารายละเอียดความหมายและการปฏิบัติท่า จากเพลงละปะชานท่าที่ 1

2. ท่าอะชิตอย แก้มจ้ำง ¹⁴	ความหมายของท่านำพรมมาใส่บนศีรษะ ในลักษณะมือจีบคว่ำระดับหน้าอก ลักษณะโครงสร้างของท่ามีดังนี้
มือและแขน	ปาดมือทั้งสองข้างจากข้างลำตัวโดยงอแขนแล้วนำมาจีบคว่ำระดับปาก
เท้า	ก้าวเท้าขวา
ลำตัวและไหล่	กดลำตัวและไหล่ในลักษณะยี่ดยุบลำตัวตรง
ศีรษะ	หน้าตรง
การเคลื่อนไหว	เดินหน้าแถวตรง 1 ก้าว



ภาพที่ 11 ท่าอะชิตอย แก้มจ้ำง

อริศรา อรุณ, กวีศรี

¹⁴ แก้มจ้ำง ภาษามอญ ความหมาย ก้าวเท้า

3. ท่าอะเจียตอย¹⁵หรือเจิงบ้าน¹⁶ ความหมายของท่าการรับพรแล้ว นำมาใส่ตนเอง ลักษณะท่าอาการคล้ายจีบให้หงาย ประกอบด้วยลักษณะโครงสร้างของท่า ดังนี้
- | | |
|---------------|--|
| มือและแขน | มือและแขนทั้งสองข้างที่จีบคว่ำม้วนมือจีบคล้ายจีบให้หงายออก |
| เท้า | ลากเท้าซ้ายมาประสมเท้าชิดกันเปิดปลายเท้าทั้งสองข้าง |
| ลำตัวและไหล่ | กดลำตัวและไหล่ลักษณะยัดยุบลำตัวตรง |
| ศีรษะ | หน้าตรง |
| การเคลื่อนไหว | หยุดอยู่กับที่ |



ภาพที่ 12 ท่าอะเจียตอยหรือเจิงบ้าน

จ.วิไลจตุตถ, ธีรศิลป์

¹⁵อะเจียตอย เป็นภาษามอญ หมายถึง การคล้ายจีบให้หงาย

¹⁶เจิงบ้าน เป็นภาษามอญ หมายถึง การแบมือเพื่อรับพร

4. ทำชิตอย ความหมายของทำนำพรใส่ตนเองแล้ว ในทำตั้งวงตอยคือการตั้งวงจอแขนเล็กน้อยอยู่ระดับหน้าอก ซึ่งทำตั้งวงตอยประกอบด้วยโครงสร้างของทำดังต่อไปนี้
- มือและแขน มือและแขนทั้งสองข้างคล้ายจับหางยอก แล้วม้วนมือทั้งสองข้างตั้งวงจอลำแขนเล็กน้อย ตั้งวงอยู่ระดับหน้า และปาก
- เท้า เขยิบเท้าไปทางขวา 3 จังหวะ และเขยิบเท้าไปทางซ้าย 3 จังหวะ
- ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ข้างซ้าย 3 จังหวะ และกดลำตัวและไหล่ข้างขวา 3 จังหวะ
- ศีรษะ เอียงซ้ายและเอียงขวา
- การเคลื่อนไหว เขยิบทางขวาและเขยิบทางซ้าย



ภาพที่ 13 ทำชิตอย
จจจจจจจจ

เมื่อรำท่ายอยจบ 4 ท่า ให้กลับในท่ายอยที่ 2 คือท่าอะชิตอยแก้มจ้ำงถึงท่ายอยที่ 4 คือ ทำชิตอย ปฏิบัติเช่นนี้จนจบเพลง

เพลงที่ 4 เพลงชะวักตัว

ความหมายของเพลง หมายถึงการบิดมือคือ
อาการม้วนมือในการรำรำ
ท่ารำประจำเพลง ฮะบะทาน หมายถึง ท่ารำที่อ่อนช้อยเปรียบ
เสมือนทางมะพร้าว ในลักษณะของท่ารำมี
ความหมายเป็นการรับพร
ทำนองจังหวะประกอบการรำ เหมือนเพลงที่ 2 เพลงชะบะชาน
ลักษณะท่ารำ ประกอบด้วยท่าย่อย 3 ท่า ตามลำดับต่อไปนี้

1. ท่าหะตอย ฮะหยักจ่าง
2. ท่าตั้งตาลและอะแบตอย
3. ท่าอะชืออะโมฮ้อด

1. ท่าหะตอย ฮะหยักจ่าง ศึกษารายละเอียดความหมายและการปฏิบัติใน
ท่าที่ 1 ของเพลงชะบะชาน
2. ท่าตั้งตาลและอะแบตอย ศึกษารายละเอียดความหมายและการปฏิบัติ
ในท่าที่ 2 ของเพลงชะบะชาน

3. ทำอะซิอะโมฮืด ¹⁷	ความหมายของท่ารำการรับพรในลักษณะท่ารำ จับปรกข้าง และจับหงาย มีลักษณะโครงสร้าง ของท่ารำดังนี้
มือและแขน	จับปรกข้างซ้ายระดับแฉ่งศีรษะและจับหงายหัก ข้อมือข้างขวาอยู่ระดับข้อศอกมือซ้าย
เท้า	ก้าวเท้าขวา แล้วลากเท้าซ้ายมาประสมรวมกัน
ลำตัวและไหล่	กดลำตัวและไหล่ข้างขวา 1 จังหวะ พร้อมทั้งยึด ลำตัวตรงในขณะประสมเท้า 1 จังหวะ
ศีรษะ	เอียงขวาและศีรษะตรง
การเคลื่อนไหว	เดินหน้าแถวตรง 1 ก้าว และหยุดอยู่กับที่



ภาพที่ 14 ทำอะซิอะโมฮืด (แถมจ้ำง)

๖ ๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖

เมื่อรำครบ 3 ท่าย่อย กลับไปรำในท่าย่อยที่ 2 คือ ทำอะกลมตอยตาลและบังตอยจิก
แล้วต่อด้วยท่าอะชิตอยลมดับ ปฏิบัติเช่นนี้จนจบเพลงชะวักตัว

¹⁷อะโมฮืด เป็นภาษามอญ หมายถึงข้อศอก

เพลงที่ 5 เพลงชะวักชะนอม	ความหมายของเพลง หมายถึง การปิดชนมจิ้น
ทำรำประจำเพลง	เบริง เบริง อย่างเปราะ (เร็ว) เรียกเลียนเสียง ตะโพน ลักษณะท่ารำ มีความหมายเป็นการ ขอพรและรับพร
ทำนองจังหวะประกอบการรำ	“เบริง เบริง เบริง เบริง เบริง เต่ง เต่ง ทิ้ง”
ลักษณะท่ารำ	ประกอบด้วยท่าย่อย 5 ท่า <ol style="list-style-type: none"> 1. ท่าหะตอย 2. ท่าเบริง เบริง 3. ท่าปาดมือ 4. ท่าอะชิตอย 5. ท่าอะกลมตอย

หมายเหตุ ศึกษารายละเอียดโครงสร้างลักษณะท่ารำปฏิบัติเหมือนเพลงยากจ่าง-
หะเป็น ต่างกันที่จังหวะของเพลงจ่างเร็วกว่า 1 จังหวะ ตัวอย่าง เช่น เบริง เบริง เบริง เบริง
เบริง เต่ง เต่ง ทิ้ง (ซ้ำ) จังหวะที่ 2 ลงเปลี่ยนท่า เพลงยากจ่างหะเป็น 3 จังหวะลงเปลี่ยนท่า

เพลงที่ 6. เพลงไม่ทราบชื่อเพลง

ท่ารำประจำเพลง ฮะชะทาน หมายถึง ท่ารำที่อ่อนช้อยเปรียบ
 เสมือนทางมะพร้าว ในลักษณะท่ารำที่มี
 ความหมายเป็นการขอพรรับพร

ทำนองจังหวะประกอบการรำ เหมือนทำนองเพลงที่ 2 เพลงกะบ๊ะชาน

ลักษณะท่ารำ ประกอบด้วยท่าย่อย 3 ท่า ตามลำดับต่อไปนี้

1. ท่าหะตอย ฮะหยักจ้าง
2. ท่าตั้งตาลและอะแบตอย
3. ท่าอะวอยตอยหมึก

1. ท่าหะตอย ฮะหยักจ้าง ศึกษารายละเอียด ความหมายของท่าและ
 การปฏิบัติจากท่าย่อยที่ 1 ของ
 เพลงกะบ๊ะชาน
2. ท่าตั้งตาลและอะแบตอล ศึกษารายละเอียด ความหมายของท่ารำ
 และการปฏิบัติจากท่าย่อยที่ 2 ของ
 เพลงกะบ๊ะชาน

3. ท่าอะวอยตอย¹⁸ หมึก¹⁹ ความหมายของท่าแสดงถึงการนำพรมารวบรวมไว้ ในลักษณะอาการม้วนมือทั้งสองข้างพร้อมกัน โครงสร้างลักษณะท่ามีดังนี้
- | | |
|---------------|---|
| มือและแขน | มือขวาที่ตั้งวงล่างม้วนมือออกเป็นตั้งวงหงายงอ
ลำแขน ส่วนมือซ้ายที่ตั้งวงหงายจับจับเข้าอก
ม้วนมือตั้งวงล่างงอลำแขน |
| เท้า | เหยียบเท้าขวา 1 จังหวะ เหยียบเท้าซ้าย 1 จังหวะ |
| ลำตัวและไหล่ | การกอดลำตัวและไหล่ขวา 1 จังหวะ และกอดลำตัว
และไหล่ซ้าย 1 จังหวะ |
| ศีรษะ | เอียงขวาเอียงซ้าย |
| การเคลื่อนไหว | เคลื่อนไหวไปซ้ายเคลื่อนไหวไปข้างขวา |



ภาพที่ 15 ท่าอะวอยตอยหมึก

๓ อวิคร๓๖ ๓ ๒๓

เมื่อรำครบ 3 ท่าย่อย กลับไปปฏิบัติในท่าที่ 2 แต่สลับข้างกันโดยปฏิบัติเช่นนี้จนจบ

เพลง

¹⁸ อะวอยตอย เป็นภาษามอญ หมายถึง ลักษณะการม้วนมือ

¹⁹ หมึก เป็นภาษามอญ หมายถึง ข้างหน้า

เพลงที่ 7 เพลงกะยานหรือซัดยาดหรือกะวะกลีว ความหมายของเพลงคือ

	การตากผ้าสะบัดผ้า
ทำรำประจำเพลง	อะโมตะตา หมายถึง พ่อ แม่ พี่ น้อง ลักษณะท่า รำมีความหมาย แสดงถึงความสนุกสนาน ลักษณะท่าอะโมตะตา ประกอบด้วยท่า อะวอยตอยแก้มจ้ำงเป็งและแก้มจ้ำงปาย
ทำนองจังหวะประกอบการรำ	เตะ เต่ง ทึ่ง เต็ง ทิง เต็ง ทิง
ลักษณะท่ารำ	ประกอบด้วยท่าย่อย 3 ท่า <ol style="list-style-type: none"> 1. ท่าอะตอยแก้มจ้ำง 2. ท่าอะวอยตอยแก้มจ้ำงเป็ง 3. ท่าอะวอยตอยแก้มจ้ำงปาย

1. ทำหะตอยแก้มจ้ำง²⁰

มือและแขน

เท้า

ลำตัวและไหล่

ศีรษะ

การเคลื่อนไหว

เตรียมรำในท่าต่อไป โดยทำทำหะตอยลำแขนทั้งสองข้างแนบลำตัวและแก้มจ้ำงเบิ๊ง และแก้มจ้ำงปาย มีลักษณะโครงสร้างทำดังนี้

มือและแขนทั้งสองข้างทิ้งแนบลำตัว

ก้าวเท้าขวาและกระทิงเท้าซ้าย 2 จังหวะและก้าว

เท้าซ้ายกระทิงเท้าขวา 2 จังหวะ

กดลำตัวและไหล่ขวา แล้วกลับมากดลำตัวและไหล่ซ้าย โดยยึดขยับข้างละ 2 จังหวะ ตามจังหวะดนตรี

เอียงขวาและเอียงซ้าย

เดินหน้าแถวตรง



ภาพที่ 16 ทำหะตอยแก้มจ้ำง

จรรณภรณ์ กฤษณานันท์

²⁰ แก้มจ้ำง ภาษามอญ หมายถึงการวางเท้าโดยปลายนิ้วเท้าลงกับพื้นด้านหน้า เรียกก้าวหน้า ทิ้งน้ำหนักเท้าหน้าเท้าอีกข้างอยู่ข้างหลังเปิดสันเท้า ระยะห่าง 1 คืบ

2. ทำอะวอยตอยแก้มข้างเป็ง²¹

มือและแขน

เท้า

ลำตัวและไหล่

ศีรษะ

การเคลื่อนไหว

ความหมายของท่ารำสนุกสนานรอบ
กองไฟ มีโครงสร้างลักษณะท่ารำ
ดังนี้

มือซ้ายจับหงายลำแขนตั้งระดับไหล่

90 องศา มือขวาตั้งวงล่างระดับเอว

ก้าวเท้าขวา 1 ก้าว 1 จังหวะ

กดลำตัวและไหล่ขวา

เอียงขวา

เคลื่อนไปทางซ้าย



ภาพที่ 17 ทำอะวอยตอยแก้มข้างเป็ง

๓ ธันวาคม ๒๕๖๓, เชียงใหม่

²¹ เป็ง ภาษามอญ หมายถึง ช้างขวา

3. ทำอะวอยตอยแก้มข้างซ้าย²²

มือและแขน

เท้า

ลำตัวและไหล่

ศีรษะ

การเคลื่อนไหว

ความหมายของท่าท่าเหมือนท่า 2

ลักษณะโครงสร้างท่าท่าดังต่อไปนี้

มือซ้ายคล้ายจับหมอนมือตั้งวงลำแขน
ตั้งระดับไหล่ มือขวาจับคว้าม้วนเป็น
จับหงายอยู่ระดับเอว

ก้าวเท้าซ้ายมาประสมกับเท้าขวา

1 จังหวะ

กดลำตัวและไหล่ซ้าย

เอียงซ้าย

เคลื่อนไหวทางขวา



ภาพที่ 18 ทำอะวอยตอยแก้มข้างซ้าย

จ.อ.วิไลวรรณ, ก.อ.วิไลวรรณ

เมื่อรำครบ 3 ท่า ให้ปฏิบัติในท่า 2 และท่า 3 สลับกัน ทั้งด้านซ้ายและด้านขวาจนจบ

เพลงกะยาน

²² ปาย ภาษามอญ หมายถึงข้างซ้าย

เพลงที่ 8 เพลงมอญคณะ	คือเพลงทะเลยมอญ ความหมายของเพลงเป็นการ
ทำรำประจำเพลง	ผลมทำนองไทย พม่า มอญ จึงเรียกมอญคณะ
ทำนองจังหวัดประกอบการรำ	โปดโมน เรียกรชื่อทำรำโดยเลียนเสียงกลอง
ลักษณะทำรำ	ความหมายทำรำต้องการแสดงทำรำที่อ่อนช้อย
	บึ้ง บึ้ง บึ้ง บึ้ง หน้อย น้อยน้อย นิ่งน้อย นีน้อย
	น้อยหน้อย
	ประกอบด้วยท่าย่อย 6 ท่า
	1. ท่าทะเลตอย สะหยักจ้ำง
	2. ท่าจิบตอย
	3. ท่าสะเกิดสะเกล้า
	4. ท่าปาวตอย
	5. ท่าจิบตอยตัวราว อะวอยตอยหมึก
	6. ท่าป้อมประสะเริน
	1. ท่าทะเลตอย สะหยักจ้ำง คือการรายละเอียดความหมายของท่าและการ
	ปฏิบัติท่าเหมือนท่าที่ 1 ของเพลงโต๊ะบะชาน
	2. ท่าจิบตอย ความหมายของทำรำ แสดงอาการรวบรวมในท่า
	จิบตอย คือการรวบมือทั้งสองอยู่ด้านหน้าในท่า
	จิบปรกหน้าและตั้งวงด้านหน้าระดับไหล่ โดยมี
	ลักษณะโครงสร้างของท่ารำดังนี้
มือและแขน	มือขวาจิบปรกหน้า มือซ้ายตั้งวงอลำแขนระดับ
	ไหล่ 4 จังหวะ แล้วเคลื่อนมือโดยเปลี่ยนมือซ้าย
	จิบปรกหน้า มือขวาตั้งวงอลำแขน ระดับไหล่ 4
	จังหวะ
เท้า	ตบเท้า ²³ ขวา 4 จังหวะ ตบเท้าซ้าย 4 จังหวะ

²³ ตบเท้า ปฏิบัติโดยยืนที่นั่งน้ำหนักตัวที่เท้าข้างใดข้างหนึ่ง แล้วใช้สันเท้าอีกข้างหนึ่ง วางติดพื้นให้สันเท้าชิดเท้าที่ยืน เหยอจุมกเท้าขึ้นสะดุ้งตัว พร้อมทั้งตบจุมกเท้าลงบนพื้นเบา ๆ ตามจังหวะเพลง

ลำตัวและไหล่	กดลำตัวและไหล่ข้างซ้ายและย่อเข่า ยึดยุบ 4
	จังหวะ แล้วกดลำตัวและไหล่ข้างขวา พร้อมกับ
	ย่อเข่า ยึดยุบ 4 จังหวะ
ศีรษะ	เอียงซ้ายและเอียงขวา
การเคลื่อนไหว	อยู่กับที่



ภาพที่ 19 ท่าจิบตอย

จ.อ.วิไลรัตน์

3. ทำสะเกิดสะเกล้า ความหมายของทำรำแสดงอาการอ่อนช้อยของทำรำในท่า
สะเกิดสะเกล้าคือการโบกมือแล้วตั้งวงส่วนมืออีกข้างหนึ่งส่ง
จีบหลัง โดยมีลักษณะโครงสร้างของทำรำดังนี้
- มือและแขน คลายมือขวาที่จีบปรกหน้า โบกมือแล้ว ตั้งวงระดับไหล่ มือ
ซ้ายที่ตั้งวงลากลำแขนส่งจีบหลัง
- เท้า ตบเท้าขวา 4 จังหวะ
- ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ขวา 1 จังหวะ แล้วเปลี่ยนมากดลำตัวและ
ไหล่ซ้าย 4 จังหวะ
- ศีรษะ เอียงขวาและเอียงซ้าย
- การเคลื่อนไหว อยู่กับที่



ภาพที่ 20 สะเกิดสะเกล้า

ว.วิไลภคพรวิเศษ

4. ท่าปาวตอย คือการตั้งวงระดับไหล่ แล้วจับหางระดับเอวเคลื่อนไหวมือ ด้วยการสอดมือขึ้นลงทั้งหมด 12 ครั้ง โดยมีลักษณะ โครงสร้างของท่าร่าดังนี้
- มือและแขน มือซ้ายตั้งวงระดับไหล่ มือขวาจับหางระดับเอว 4 จังหวะ เปลี่ยนโดยเคลื่อนไหวมือตั้งวงขวา เป็นจับหางระดับเอว แล้ว เคลื่อนจับมือขวาม้วนตั้งวงระดับไหล่ 4 จังหวะ
- เท้า ตบเท้าขวา 4 จังหวะ
- ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ขวา (1) พร้อมทั้งยืดยุบ 4 จังหวะ แล้วกด ลำตัวและไหล่ซ้าย (1) พร้อมทั้งยืดยุบ 4 จังหวะ
- ศีรษะ เอียงขวาและเอียงซ้าย
- การเคลื่อนไหว อยู่กับที่



ภาพที่ 21 ท่าปาวตอย

วอภัสสร

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย



ภาพที่ 22 ทำจิบตอยแลกกะราว อะวอยตอยหมึก

ทำจิบตอยแลกกะราว อะวอยตอยหมึก

6. ทำปุ่มประสะเริน²⁶ สะหยดจ่าง²⁷ ลักษณะท่ารำ จีบคว่ำลำแขนเหยียดตั้งและตั้ง
วงระดับหน้าอก โดยการสาวจิบขึ้นลงตาม
จังหวะ 6 ครั้ง สลับทั้ง 2 ข้าง โดยมีลักษณะ
โครงสร้างของท่าดังนี้
- มือและแขน มือซ้ายตั้งวงลำแขนเหยียดตั้งระดับไหล่ มือ
ขวาจีบคว่ำระดับหน้าอก 1 จังหวะ และปล่อย
จิบตั้งวงขวา ระดับหน้าอก ส่วนมือจีบคว่ำ
เหยียดลำแขนตั้ง ระดับไหล่ 1 จังหวะ
- เท้า เขยิบขวา 1 จังหวะ เขยิบซ้าย 1 จังหวะ

²⁶ ทำปุ่มประสะเริน หมายถึง ชื่อท่ารำประจำเพลงที่ 12 คือเพลงนภขมัน เรียกชื่อ
ท่าเลียนเสียงจังหวะตะโพน

²⁷ สะหยดจ่าง เป็นภาษามอญ หมายถึง การยืดยุบลำตัว

ลำตัวและไหล่

กดลำตัวและไหล่ขวา (1) พร้อมทั้งยืดยุบ

1 จังหวะแล้วกดลำตัวและไหล่ซ้าย (1)

พร้อมทั้งยืดยุบ สลับกันข้างละ 1 จังหวะ

การเคลื่อนไหว

อยู่กับที่



ภาพที่ 23 ท่าปุ่มประสะเริน สะหยดจ่าง

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

เมื่อปฏิบัติครบ 5 ท่าย่อย ย้อนไปปฏิบัติในท่าที่ 2 ทำจิตตอยจนถึงท่า 6 ของเพลง
ปฏิบัติจนจบเพลง

เพลงที่ 9 เพลงหว่าย

ท่ารำประจำเพลง

ความหมายของเพลงรำแบบถวายเป็น

สะพายขนมจีน²⁸ ความหมายของท่าการแสดง
การทำขนมจีน ลักษณะท่ารำตั้งวงทั้งสองข้าง
โดยเคลื่อนข้อมือสลับขึ้นลง และท่าจับจับคว้า
และจับหงายสลับกัน

ทำนองจังหวะประกอบการรำ เตะ นืด เตะต่งทิ้ง

ลักษณะท่ารำ

ประกอบด้วยท่าย่อย 3 ท่า

1. ท่าหะตอยสะหยักจ้าง
2. ท่าชาวสะนอม
3. ท่าอะเก็ดตอยปละตอย

1. ท่าหะตอย สะหยักจ้าง ศึกษารายละเอียดความหมายของท่าและการปฏิบัติท่าเหมือนท่าที่ 1 ของเพลงตะบ๊ะชาน

²⁸ สะพายขนมจีน ภาษามอญ ความหมายอาหารพื้นบ้านชาวมอญ คือขนมจีนกินกับน้ำยา

2. ชาวฮะนอม

มือและแขน

ความหมายของท่ารำสาวเส้นขนมจีนขึ้นมาจับให้
เป็นรูปทรง มีโครงสร้างลักษณะทำดังนี้
ปาดมือทั้งสองข้างจับคว่ำระดับอกม้วนมือ จับ
หงายและกลับตั้งวงด้านหน้าสูงระดับปาก พร้อม
กับสาวมือที่ตั้งวงทั้ง 2 สลับกัน 4 จังหวะ และอีก
4 จังหวะ

เท้า

ยืนตรง เขยิบทางขวา 4 จังหวะ เขยิบทางซ้าย
4 จังหวะ

ลำตัวและไหล่

กดลำตัวและไหล่ซ้าย ยืดยุบ กดลำตัวและไหล่
ขวา กดลำตัวและไหล่ซ้าย

ศีรษะ

เอียงซ้ายหน้าตรง เอียงขวา เอียงซ้าย

การเคลื่อนไหว

เคลื่อนไปทางขวา 4 จังหวะ เคลื่อนไปทางซ้าย
4 จังหวะ



ภาพที่ 24

ท่าชาวฮะนอม

๑ อ.ดร.ฉัตร ๒. ๓. ๔

เพลงที่ 10 เพลงเมียง-ปล้าย-หะเล็ย เป็นเพลงไทยชื่อเพลงว่าเพลงฝรั่งหนุ่ม

ทำรำประจำเพลง

อะเรียงเติง ความหมายของทำรำ คือ ขวนกันกลับ
บ้านเมืองมอญ ในลักษณะทำรำใช้บาสะปรกตอย
ทั้งเพลงคือ ลักษณะของนิ้วที่ใช้ คือ นิ้วชี้และนิ้ว
กลางชูขึ้นมา ส่วนนิ้วที่เหลือทั้ง 3 เก็บไว้ โดยใช้
นิ้วหัวแม่มือ กดปลายนิ้วกลางและนิ้วก้อยไว้

ทำนองจังหวะประกอบการรำ เตะ เต่ง เติง ทิง เต่งทิง เต่งทิง

ลักษณะทำรำ

ประกอบด้วยท่าย่อย 4 ท่า

1. กวายตอย
2. ท่าบาสะปรกตอยเป็ง
3. ท่าบาสะปรกตอยปาย
4. ท่าปาวบาสะปรกตอย



- | | |
|---------------|---|
| 1. กวายเป็น | ความหมายของท่ารำ เป็นการรอจังหวะและการ |
| มือและแขน | พักรอเปลี่ยนท่า ลักษณะโครงสร้างของท่ามีดังนี้ |
| | มือและแขนทั้งสองข้างตั้งแนบลำตัว แล้วยก |
| | 3 จังหวะ |
| เท้า | การวางเท้าประสมกัน |
| ลำตัวและไหล่ | ลำตัวตรง |
| ศีรษะ | หน้าตรง |
| การเคลื่อนไหว | อยู่กับที่ |



ภาพที่ 26 กวายเป็น

๓๐/๑๒/๒๕๖๓

3. ทำบาสะปรกตอยพาย	ความหมายของทำรำ เรียกรวมมอญชวนกับกลับ
มือและแขน	บ้านเมือง โครงสร้างลักษณะทำรำมีดังนี้ ปาดนิ้วมือข้างซ้าย 2 นิ้ว (นิ้วชี้และนิ้วกลาง) ตั้งวง ระดับไหล่ ม้วนมือปาดเข้า 1 จังหวะ แล้วม้วน โบกออก 1 จังหวะ ส่วนมือขวา 2 นิ้ว (นิ้วชี้และนิ้ว กลาง) เท้าเอว
เท้า ลำตัวและไหล่	เหยียบเท้าซ้าย 1 จังหวะ เหยียบเท้าขวา 1 จังหวะ กดลำตัวและไหล่ขวาและกดลำตัวและไหล่ซ้าย ตามจังหวะดนตรี
ศีรษะ	เอียงขวาและเอียงซ้าย
การเคลื่อนไหว	เคลื่อนที่ไปข้างซ้าย



ภาพที่ 28 ทำบาสะปรกตอยพาย

อริศรณี วัฒนศิริ

4. ท่าปาว ³² บาอะปรกตอย	ความหมายของท่าแสดงถึงการรวบรวมชาวมอญ
มือและแขน	ในลักษณะโครงสร้างดังนี้ นิ้วมือข้างซ้าย 2 นิ้ว (นิ้วชี้และนิ้วกลาง) ตั้งวงอยู่ ระดับปาก และนิ้วมือข้างขวา 2 นิ้ว (นิ้วชี้และนิ้ว กลาง) ตั้งวงอยู่ระดับปาก สวข้อมือขวาขึ้นลง สลับกันกับข้อมือซ้าย 8 จังหวะ
เท้า	ประสมเท้าและย่อเข่าียดยุบ 8 จังหวะ
ลำตัวและไหล่	กดลำตัวและไหล่ซ้าย 4 จังหวะ และกดลำตัวและ ไหล่ขวา 4 จังหวะ
ศีรษะ	เอียงซ้ายและเอียงขวา
การเคลื่อนไหว	ขยับอยู่กับที่



ภาพที่ 29 ท่าปาวบาอะปรกตอย

ဘဝိဗြဟ္မာဓိဝါဟရဗျူစာ

³² ปาว เป็นภาษามอญ ความหมายถึงการม้วนไปมา

เมื่อปฏิบัติครบ 4 ท่า ย้อนกลับปฏิบัติท่าที่ 1 จนถึงท่า 4 จนจบทำนองเพลงเมียง-
ปล้าย-หะเล็ย

หมายเหตุ ท่ารำอะเรียงเต็งจะเริ่มจากท่าปาวบาสะปรกตอย ก่อนตามด้วยท่าบาสะ
ปรกตอยเป็ง และท่าบาสะปรกตอยปายได้ แต่ต้องมีท่าพักเพื่อรอจังหวะทุกครั้งคือท่ากวายตอย

เพลงที่ 11 เพลงป้ากเม็ยะ

ทำรำประจำเพลง

ความหมายของเพลง การถอนกล้า

ทำรำปู้ม เประ สะระ (สั้น) ความหมายของ

ทำเรียกเลียนเสียงเครื่องดนตรี กลอง ตะโพน

ลักษณะทำรำประกอบด้วยท่าจับสั้นสาวจับขึ้นลง

ทำนองจังหวะประกอบการรำ ปะลุม ปู้มเปะ (ซ้ำ 10 เที้ยว) เตะเต่งทัง

ลักษณะทำรำ

ประกอบด้วยท่าย่อย 3 ท่า

1. ท่าตะตอยยะจ้าง
2. ท่าอะชิตอยป็อยและตอน
3. ท่าปู้มเประสะระหรือปะลุ่มปู้มเปะ

3. ทำป๋มประสะระ³⁶ หรือเรียกปะลุ่มป๋มเปะตามจังหวัดพะเยา โคร่งสร้าง

	ลักษณะทำรามีดังนี้
มือและแขน	มือขวาจับคว่ำวงอลำแขนระดับหน้าอก มือซ้ายตั้งวงอลำแขนระดับหน้าอก 1 จังหวัด เปลี่ยนโดยสาวจับมือซ้ายจับคว่ำตั้งวงอลำแขนระดับหน้าอกและปล่อยจับคว่ำมือขวา ตั้งวงอลำแขนระดับหน้าอก 1 จังหวัด
เท้า	เตะเท้าขวา 1 จังหวัด เตะเท้าซ้าย 1 จังหวัด
ลำตัวและไหล่	กดลำตัวและไหล่ซ้ายและกดลำตัวและไหล่ขวา
ศีรษะ	เอียงซ้ายและเอียงขวา
การเคลื่อนไหว	อยู่กับที่



ภาพที่ 32 ทำป๋มประสะระหรือทำปะลุ่มป๋มเปะ

အဝါလူပုလဲဝါဟရေပကုပုလဲ

ในท่าชาวดอย ปฏิบัติทำนี้จำนวน 12 ครั้ง แล้วย้อนกลับไปปฏิบัติท่า 2 และท่า 3 จนจบเพลงป้ากเมียงะ

³⁶ สะระ เป็นภาษามอญ หมายถึงสั้นในที่นี้ทำนองจังหวัดพะเยาเสียงสั้น

เพลงที่ 12 เพลงนกขมิ้น	ความหมายของเพลงเป็นเพลงไทยที่ใช้ในเรื่อง หม้ายคร่ำครวญ
ทำรำประจำเพลง	ป๋ม เประ ฮะเริน ความหมายเรียกตามจังหวะ ตะโพน เสียงยาวลักษณะทำรำจีบยาวและจีบสั้น
ทำนองจังหวะประกอบรำ	ป๋ม เปะ เตะ เต่ง ทิ้ง
ลักษณะโครงสร้างของทำรำเพลงนี้มี 3 ทำ	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำทะตอย ยาด้าง 2. ทำอะซีตอยป้อยและตอน 3. ทำป๋มเประฮะเริน

1. ท่าทะตอย ยาดจ้าง³⁷ ความหมายของท่า เป็นจังหวะที่เริ่มปฏิบัติ
ท่ารำด้วยการทิ้งแขนแนบลำตัวและย่อเท้า
มีลักษณะโครงสร้างดังนี้
- | | |
|---------------|---|
| มือและแขน | มือและแขนทั้งสองทิ้งแนบลำตัว |
| เท้า | ย่อเท้าซ้าย 1 จังหวะ และย่อเท้าขวา 1 จังหวะ |
| ลำตัวและไหล่ | ลำตัวและไหล่ตรง |
| ศีรษะ | ตรง |
| การเคลื่อนไหว | อยู่กับที่ |



ภาพที่ 33 ท่าทะตอยยาดจ้าง

จวิฑฐิต วิฑฐิต

³⁷ ยาดจ้าง ภาษามอญ หมายถึงการย่อเท้า ปฏิบัติโดยทิ้งน้ำหนักเท้าข้างหนึ่ง แล้วยกเท้าอีกข้างหนึ่งเหนือพื้นเล็กน้อยและวางลงกับพื้น โดยสลับกัน ยกเท้าพร้อมทั้งถ่าน้ำหนักเท้าที่ยืนรับน้ำหนัก

2. ทำอะชีป็อยและตอน ศึกษารายละเอียด ความหมายและการปฏิบัติทำเหมือนท่าที่ 1 ของเพลงปีกเมียะ
3. ทำปุมประสะเริน³⁸ คือลักษณะท่าจืบยาวเหยียดตั้งและทำตั้งวงระดับอก โดยการสาวจืบสลับขึ้นลงตามจังหวะ
- มือและแขน มือซ้ายสาวจืบคว่ำระดับอก มือขวาตั้งวงเหยียดล้ำแขนตั้งระดับไหล่ 1 จังหวะ และปล่อยจืบตั้งวงซ้ายระดับอก มือขวาจืบคว่ำเหยียดล้ำแขนตั้งระดับไหล่ 1 จังหวะ และปล่อยจืบตั้งวงซ้ายระดับอก มือขวาจืบคว่ำเหยียดล้ำแขนตั้งระดับไหล่ 1 จังหวะ
- ท่า ย่ำเท้าซ้าย 1 จังหวะ และย่ำเท้าขวา 1 จังหวะ
- ตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ซ้าย และกลับมากดลำตัวและไหล่ขวา
- ศีรษะ เอียงซ้ายและเอียงขวา
- การเคลื่อนไหว อยู่กับที่

³⁸ สะเริน ภาษามอญ หมายถึง ยาว ในที่นี้ หมายถึงจังหวะเสียงตะโพนยาว



ภาพที่ 34 ทำป๋มเประสะเริน

๓ ไร่ ๑๕ ไร่ ๑๕ ไร่

หมายเหตุ ปฏิบัติทำที่ 2 จนจบเพลง และนั่งพับเพิงก้มกราบ

ภาพที่ 3-ภาพที่ 34 แสดงท่ารำ โดยครูสุนทรี ลำไยทอง ถ่ายภาพโดย นางบุญศิริ นิยมทัศน์ สถานที่บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 1 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11000

อธิบายทำร่ำมอญเกาะเกร็ดของครูปรุง วงศ์จำนงค์ มีความแตกต่างกับของครูสุนทรี จำนวน 3 เพลง โดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดเรียกชื่อทำย้อยเป็นภาษามอญในบางทำที่สามารถแปล เป็นภาษามอญได้ อันเนื่องจากการร่ำของมอญไม่เรียกชื่อทำย้อย เรียกแต่ชื่อทำร่ำประจำเพลง อย่างเดียวดังต่อไปนี้

เพลงที่ 3 เพลงคอมทอ

เพลงที่ 11 เพลงป้ากเมียะ

เพลงที่ 12 เพลงนกขมึ้น

เพลงที่ 3 เพลงคอมทอ

ทำร่ำประจำเพลง

ความหมายของเพลง หมายถึงกำทอง รับทอง สะบะทาน หมายถึง ทำร่ำที่อ่อนช้อยเปรียบ เสมือนทางมะพร้าว ด้วยลักษณะทำร่ำที่มีความหมายเป็นการรวมพร นำมาใส่ตนเอง

ทำนองจังหวะประกอบการร่ำ

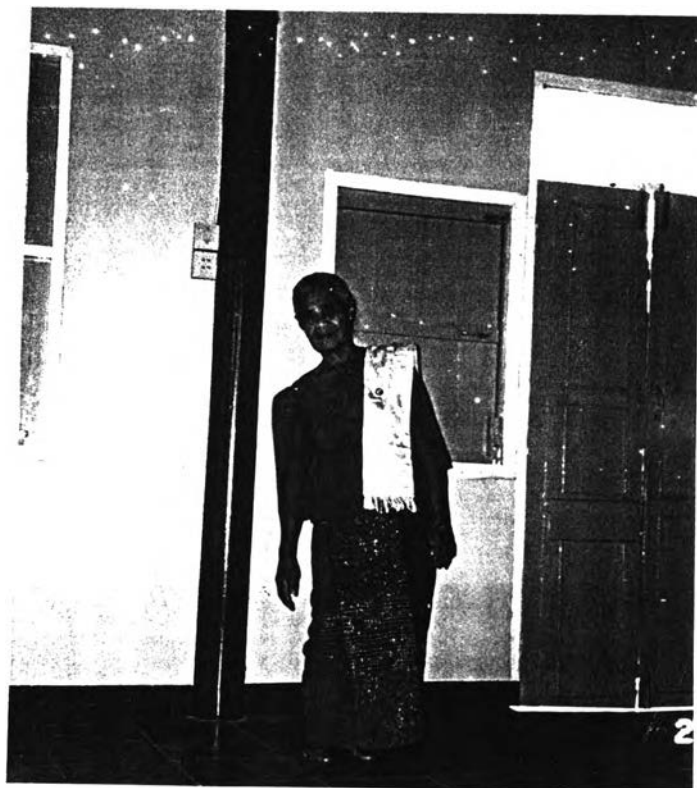
ทำนองเพลงเหมือนเพลงละบ๊ะซาน

ลักษณะทำร่ำ

ประกอบด้วยทำย้อย 5 ทำ ตามลำดับต่อไปนี้

1. ทำหะตอย สะหยักจ้าง
2. ทำอะชิตอย
3. ทำอะเจียตอยหรือเจิงป้าน
4. ทำชิตอย
5. ทำอะชิตอยคว่ำ

1. ท่าทะตอย สะหยักจ้าง คือเตรียมรำในท่าต่อไปโดยท่าท่า ทะตอยคือ ลักษณะอาการทั้งมือทั้งสองแนบลำตัวและ สะหยักจ้าง คืออาการเขยิบเท้า ลักษณะ โครงสร้างของท่ามีดังต่อไปนี้
- มือและแขน มือและแขนทั้งสองข้างทั้งแนบลำตัว
- เท้า เขยิบเท้าไปทางซ้ายและเขยิบเท้าไปทางขวา
- ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ขวา 3 จังหวะ แล้วกลับมา กดลำตัวไหล่ซ้าย 3 จังหวะ
- ศีรษะ เอียงขวาและเอียงซ้าย
- การเคลื่อนไหว เขยิบไปทางซ้ายและเขยิบไปทางขวา



ภาพที่ 35 ท่าทะตอย สะหยักจ้าง

๑๖

2. ทำอะชิตอย	ความหมายของท่านำพามาใส่บนศีรษะ ใน
	ลักษณะมือจีบคว่ำระดับหน้าอก
	ลักษณะโครงสร้างของท่ามีดังนี้
มือและแขน	ปาดมือทั้งสองข้างจากข้างลำตัวโดยอแขนแล้ว
	นำมาจีบคว่ำระดับปาก
เท้า	ประสมเท้าชิดกันเปิดปลายเท้าทั้งสองข้าง
ลำตัวและไหล่	กดลำตัวและไหล่ในลักษณะยี่ดยุบลำตัวตรง
ศีรษะ	หน้าตรง
การเคลื่อนไหว	หยุดอยู่กับที่



ภาพที่ 36 ทำอะชิตอย

အချိန်အမှတ်

3. ท่าอะเจียตอย³⁹หรือเจิงปาน⁴⁰ ความหมายของท่าการรับพรแล้ว นำมาใส่
 ตนเอง ลักษณะท่าอาการคลายจีบให้หงาย
 ประกอบด้วยลักษณะโครงสร้างของท่า ดังนี้
 มือและแขน ทั้งสองข้างที่จีบคว้าม้วนมือจีบ
 คลายจีบให้หงายออก
 เท้า ประสมเท้าชิดกันเปิดปลายเท้า
 ทั้งสองข้าง
 ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ลักษณะยึดยุบลำตัวตรง
 ศีรษะ หน้าตรง
 การเคลื่อนไหว หยุดอยู่กับที่



ภาพที่ 37 ท่าอะเจียตอยหรือเจิงปาน

อริยวิธาน อริยวิธาน

³⁹ อะเจียตอย เป็นภาษามอญ หมายถึง การคลายจีบให้หงาย

⁴⁰ เจิงปาน เป็นภาษามอญ หมายถึง การแบมือเพื่อรับพร

4. ทำชิตอย ความหมายของทำนำพรใส่ตนเองแล้ว ในทำตั้งวงตอยคือการ
ตั้งวงจอแขนเล็กน้อยอยู่ระดับหน้าอก ซึ่งทำตั้งวงตอย
ประกอบด้วยโครงสร้างของทำดังต่อไปนี้
- มือและแขน มือและแขนทั้งสองข้างคล้ายจับหางยอก แล้วม้วนมือทั้งสอง
ข้างตั้งวงจอลำแขนเล็กน้อย ตั้งวงอยู่ระดับหน้าปาก
- เท้า เขียบเท้าไปทางขวา 3 จังหวะ และเขียบเท้าไปทางซ้าย
3 จังหวะ
- ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ข้างซ้าย 3 จังหวะ และกดลำตัวและไหล่ข้าง
ขวา 3 จังหวะ
- ศีรษะ เอียงซ้ายและเอียงขวา
- การเคลื่อนไหว เขียบทางขวาและเขียบทางซ้าย



ภาพที่ 38 ทำชิตอย

๓๖๖๖๖๖๖๖

5. ทำอะชิตอยคว่า	ความหมายของทำนำพร/ลักษณะโครงสร้าง ทำรำ ดังนี้
มือและแขน	มือขวาจับคว่าแขนตึงระดับไหล่ มือซ้ายจับคว่า ระดับอกงอเล็กน้อย
เท้า	ก้าวเท้าขวา
ลำตัวและไหล่	กدلำตัวและไหล่ข้างขวา 1 จังหวะ
ศีรษะ	เอียงขวา
การเคลื่อนไหว	ก้าวหน้าแถวตรง 1 ก้าว



ภาพที่ 39 ทำอะชิตอยคว่า

จ. อิศรา อุตตมะลิข

เมื่อรำครบ 5 ทำย่อถ กลับไปปฏิบัติในท่าที่ 2 คือ ทำอะชิตอย ถึงทำย่อถที่ 5 คือ ทำอะชิตอยคว่า โดยสลับข้างกัน ปฏิบัติเช่นนี้จนจบเพลง

- เพลงที่ 11 เพลงป้ากเมียะ** ความหมายของเพลง การถอนกล้า
- ทำรำประจำเพลง ทำรำปู้ม เประ ฮะ เระ⁴¹ ความหมายของท่าเรียก
 เสียงเสียงเครื่องดนตรี กลอง ตะโพน ลักษณะ
 ทำรำประกอบด้วยท่าจับสั้นสาวเรียกชาวตอย
 ทำนองจังหวะประกอบการรำ เบริง เประ ฮะ เระ (ซ้ำ 10 เที้ยว) เตะเต่งทั้ง
 ลักษณะท่ารำ ประกอบด้วยท่าย่อย 3 ท่า
1. ท่าทะตอยสะหยักจ้าง
 2. ท่าอะชิตอยป้อยและตอน (แก้มจ้าง)
 3. ท่าปู้ม เประ ฮะ เระหรือปะลุ่มปู้มเปะ
 (สะหยักจ้าง)
1. ท่าทะตอยสะหยักจ้าง ศึกษารายละเอียดความหมายการปฏิบัติท่าย่อยที่
 1 ของเพลงคอมทอ

⁴¹ ฮะเระ ภาษามอญ แปลว่า สั้น ในที่นี้ หมายถึงลักษณะจับสั้น

2. ทำอะชิตอยป็อย⁴² และตอน⁴³ ความหมายถึงท่าจีบหงายเหยียด ลำแขน
เหยียดตึงระดับไหล่และตั้งวงล่างด้านหน้า
ปฏิบัติสลับข้างกัน 3 ครั้ง ลักษณะโครงสร้างมี
ดังนี้
- | | |
|---------------|--|
| มือและแขน | มือขวาสาวจีบหงายโดยลากลำแขนเหยียดตรง
ระดับไหล่ มือซ้ายตั้งวงอยู่ระดับหน้าอก |
| เท้า | ก้าวเท้าขวา 1 จังหวะ |
| ลำตัวและไหล่ | กดลำตัวและไหล่ขวา |
| ศีรษะ | เอียงขวา |
| การเคลื่อนไหว | ก้าวหน้าแถวตรง 1 ก้าว |



ภาพที่ 40 ทำอะชิตอยป็อยและตอน

๓๐ ๓๐ ๓๐ ๓๐ ๓๐ ๓๐

หมายเหตุ ทำนี้ปฏิบัติสลับกัน 3 ครั้ง จึงปฏิบัติทำต่อไป

⁴² ป็อย เป็นภาษามอญ แปลว่า สาม

⁴³ และตอน เป็นภาษามอญ แปลว่า ครึ่งหรือเทียบ

3. ทำปฐุมเประสะระ หรือเรียกปะลุ่มปฐุมเปะ เรียกตามจังหวัดพะเยา

มือและแขน	โครงสร้างลักษณะท่าว่ามีดังนี้ มือขวาจับคว่ำอ้อมลำแขนระดับหน้าอก มือซ้ายตั้ง วงอ้อมลำแขนระดับหน้าอก 1 จังหวัด เปลี่ยนโดย สาวจับมือซ้ายจับคว่ำตั้งวงอ้อมลำแขนระดับหน้า อกและปล่อยจับคว่ำมือขวา ตั้งวงอ้อมลำแขน ระดับหน้าอก 1 จังหวัด
เท้า	แตะเท้าขวา 1 จังหวัด แตะเท้าซ้าย 1 จังหวัด
ลำตัวและไหล่	กดลำตัวและไหล่ซ้ายและกดลำตัวและไหล่ขวา
ศีรษะ	เอียงซ้ายและเอียงขวา
การเคลื่อนไหว	อยู่กับที่



ภาพที่ 41 ทำปฐุมเประสะระหรือท่าปะลุ่มปฐุมเปะ

အဝိဇ္ဇာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကလေးစားမှုပေး

ในท่าชาวดอย ปฏิบัติทำนี้จำนวน 12 ครั้ง แล้วย้อนกลับไปปฏิบัติท่า 2 และท่า 3 จนจบเพลงป้ากเมียะ

เพลงที่ 12 เพลงนกขมิ้น	ความหมายของเพลงเป็นเพลงไทยที่ใช้ในเรื่อง หม้ายคร่ำครวญ
ทำรำประจำเพลง	ป๋ม เประ สะเริน* ความหมายเรียกตามจังหวะ ตะโพน เสียงยาวลักษณะทำรำจืบยาวและจืบสั้น
ทำนองจังหวะประกอบรำ	ป๋ม เปะ เตะ เต่ง ทิ้ง
ลักษณะโครงสร้างของทำรำเพลงนี้มี 3 ทำ	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำทะตอย สะหยักจ้าง 2. ทำอะชิบ็อยและตอน (แก้มจ้าง) 3. ทำป๋มเประสะเริน สะหยักจ้าง
	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำทะตอย สะหยักจ้าง ศึกษารายละเอียด ความหมายและ การปฏิบัติทำจากเพลงคอมทอทำที่ 1 2. ทำอะชิบ็อยและตอนแก้มจ้าง ศึกษารายละเอียด ความหมาย และการปฏิบัติทำรำในทำย่อยที่ 2 ของปีกเม็ยะ 3. ทำป๋มเประสะเริน⁴⁴ สะหยักจ้าง คือลักษณะทำจืบยาวเหยียดตั้งและ ทำตั้งวงระดับอก โดยการสาวจืบสลับขึ้นลง ตามจังหวะ
มือและแขน	มือซ้ายสาวจืบคว่ำระดับอก มือขวาดั้งวงเหยียด ลำแขนตั้งระดับไหล่ 1 จังหวะ และปล่อยจืบตั้งวง ซ้ายระดับอก มือขวาจืบคว่ำเหยียดลำแขนตั้ง ระดับไหล่ 1 จังหวะ และปล่อยจืบตั้งวงซ้ายระดับ อก มือขวาจืบคว่ำเหยียดลำแขนตั้งระดับไหล่ 1 จังหวะ
เท้า	เหยียบเท้าซ้าย 1 จังหวะ และเหยียบเท้าขวา 1 จังหวะ

⁴⁴ สะเริน ภาษามอญ หมายถึง ยาว ในที่นี้หมายถึงถึงลักษณะจืบยาว

ลำตัวและไหล่ กดลำตัวและไหล่ซ้าย และกลับมากดลำตัวและ
 ไหล่ขวา
 ศีรษะ เอียงซ้ายและเอียงขวา
 การเคลื่อนไหว อยู่กับที่



ภาพที่ 42 ทำปุ่มประสะเริน

๓ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

หมายเหตุ ปฏิบัติท่าที่ 2 จนจบเพลง และนั่งพับเพียบก้มกราบ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบวิธีการถ่ายทอดการฝึกหัด การฝึกซ้อม การแสดง
การแต่งกาย โอกาสแสดง

อดีต	ปัจจุบัน
<p>1. ไม่มีพิธีไหว้ครู ก่อนรำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มอบตัวเป็นศิษย์โดยใครอยากเรียนมาเรียนได้ตามความชอบ ไม่มีพิธีการไหว้ครู เพียงแต่การกราบครูก่อนเริ่มรำมอญทุกครั้ง และหลังรำจบ เพลง ทุกครั้ง <p>2. วิธีฝึกหัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูใช้วิธีบอกท่าทาง และตีชม ผู้รำ - ผู้เรียนต้องฝึกทักษะการฟังเสียง ตะโพน - ผู้เรียนต้องร้องเลียนแบบเสียงคนตรีปีพาทย์มอญให้ได้ <p>3. ระยะเวลาการฝึกซ้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มตั้งแต่เวลา 18.00 น. ถึง 21.00 น. โดยฟังเสียงระฆังจากวัดมอญละแวกนั้นเป็นสัญญาณพระลงโบสถ์ ทุกคนต่างพายเรือไปฝึกหัดรำมอญ <p>4. อายุในการฝึกหัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - อายุ 7 ขวบขึ้นไป - ไม่จำกัดอายุ,เพศ 	<p>1. มีการไหว้ครู ตามลำดับขั้นก่อนรำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูทิวเป็นครูวงดนตรีปีพาทย์มอญ สอนประจำ โรงเรียนปากเกร็ดทำพิธีครอบไหว้ครูด้วยสายสิญจน์ - พระผู้ทำพิธีไหว้ครู โดยจัดพิธีที่วัดไม้ล้อม จัดพิธี เหมือนไหว้ครูทางนาฏศิลป์ไทย โดยครูปรุง ทำพิธีไหว้ครูโดย ศิษย์นำดอกไม้ รูปเทียน ขึ้นเงินค่ากำนัน ตั้งแต่ 6 บาท ถึง 18 บาท ตาม โอกาส <p>2. วิธีฝึกหัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูจับต้องตัวผู้เรียนในขณะที่ฝึกหัดเรียนรำมอญ - ใช้เครื่องบันทึกเสียง ช่วยประกอบในการฝึกหัดรำมอญ โดยไม่ต้องร้อง <p>3. ระยะเวลาการฝึกซ้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มฝึกซ้อมในเวลากลางวัน <p>4. อายุในการฝึกหัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มเข้าเรียนสำหรับนักเรียนหญิงโรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาสอายุ 10 - 18 ปี

อดีต	ปัจจุบัน
<p>5. เวียนเวลากลางคืนใช้ตะเกียง น้ำมันก๊าด</p> <p>6. การแต่งกาย สวมเสื้อลูกไม้ นุ่งผ้าซิ่น ตามสีของเสื้อให้ เข้ากันและห่มผ้าแคบดุดตาสีล้วน การ แต่งกาย (ฝักซ้อม) ขึ้นอยู่กับความสะดวก ของผู้ฝักซ้อม</p> <p>7. ไม่มีการแต่งหน้า</p> <p>8. แต่งผมมวยเกล้าต่ำ</p> <p>9. โอกาสแสดงรำมอญ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานศพพระสงฆ์ - งานศพทั่วไป - งานพิธี,งานประเพณี <p>10. ทำรำมอญเกาะเกร็ด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลารำประมาณ 45-60 นาที <p>11. การรำมอญเกาะเกร็ด</p> <ul style="list-style-type: none"> - จุดประสงค์รำเพื่อเป็นการคารวะผู้อาวุโส - การสืบทอดนาฏยศิลป์มอญเพื่อระลึกถึง อดีตชนชาติมอญ 	<p>- ฝึกหัดเมื่อมีการออกงานพิธี</p> <p>5. เวียนเวลากลางวันไม่ต้องใช้ไฟฟ้า แสงธรรมชาติ</p> <p>6. การแต่งกาย สีเหมือนกัน สวมเสื้อลูกไม้ นุ่งผ้าซิ่น ตามสีของเสื้อให้ เข้ากันและห่มผ้าแคบดุดตาสีล้วน การแต่งกาย (ฝักซ้อม) ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ฝักซ้อม</p> <p>7. มีการแต่งหน้าในการออกแสดงทุกครั้ง</p> <p>8. มีการตกแต่งทรงผมเกล้ามวยต่ำหากผมสั้น ใช้ช่องผมช่วยในการตกแต่งทรงผม ประดับ ดอกไม้บริเวณผมมวย</p> <p>9. โอกาสแสดงรำมอญ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานศพพระสงฆ์ - งานศพทั่วไป - งานพิธี,งานประเพณี - งานเพื่อการอนุรักษ์ <p>10. ทำรำมอญเกาะเกร็ด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลารำประมาณ 20 - 25 นาที บางครั้ง 15 นาที ตามสภาพของงาน ที่แสดง <p>11. การรำมอญเกาะเกร็ด</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อการท่องเที่ยว - เพื่อธุรกิจ (เชิงพาณิชย์)

วิเคราะห์ท่าร่ำมอญเกาะเกร็ด จากข้อมูลท่าร่ำครูทั้งสอง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงปริมาณโครงสร้างลักษณะท่าร่ำมอญเกาะเกร็ดของครูสุนทรี ลำไยทอง โดยจำแนกท่าร่ำประจำเพลงดังนี้

ร่ำมอญเพลงที่ 1 ยกจ่างหะเป็น

ชื่อท่าร่ำประจำเพลง เบริง เบริง เบริง

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับคว่ำปรกหน้า	1	วงระดับไหล่	2	มือทั้ง 2 ข้างทิ้งแนบลำตัว	1			กตลำตัวและไหล่ขวา	4	เอียงขวา	3	อยู่กับที่	2
จับคว่ำตั้งระดับไหล่	1	วงระดับอก	2	เหยียดแขนตั้งระดับไหล่	1	เหยียบเท้าขวา	6	กตลำตัวและไหล่ซ้าย	4	เอียงซ้าย	4	เคลื่อนไปทางขวา	2
		หงายวงบัวบาน	2	งอลำแขนระดับอก	1	เหยียบเท้าซ้าย	7	ย่อเข่า	1			เคลื่อนไปทางซ้าย	2
				งอลำแขนระดับศีรษะ	1	ประสมเท้าชิดกัน	2						
รวม	2		6		4		15		9		7		6

ในท่าร่ำเบริง เบริง ลักษณะการใช้เท้ามากที่สุด 15 ครั้ง ต่อ 1 ท่า แสดงให้เห็นลักษณะเด่นของการร่ำนี้มีแต่การเหยียบเท้าอยู่กับที่มากถึง 13 ครั้ง การเคลื่อนที่ของท่าร่ำเพลงนี้จะอยู่กับที่เพราะจำนวนการเคลื่อนที่ไปทางขวา 2 ครั้ง ทางซ้าย 2 ครั้ง ดังนั้นท่านี้จึงเคลื่อนอยู่กับที่ ไม่มีการก้าวเท้า กระดกเท้าและยกเท้า มีการใช้ลำตัวในการร่ำเพื่อให้ออดคล้องกับลักษณะท่าร่ำที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน การใช้ศีรษะ ใช้การเอียงให้ตรงกับมือที่ตั้งวง

รำมอญเพลงที่ 2 ตะบ๊ะชาน
ชื่อท่ารำประจำเพลง ฮะบะทาน

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหว	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับปรกข้างศีรษะ	1	ตั้งวงล่างเอว	1	มือทั้งสองทิ้งแนบลำตัว	1	เขยิบเท้าขวา	6	กดลำตัวและไหล่ขวา	3	เอียงขวา	3	อยู่กับที่	2
จับส่งหลัง	1	ตั้งวงนงายล่างเอว	1			เขยิบเท้าซ้าย	6	กดลำตัวและไหล่ซ้าย	2	เอียงซ้าย	2	ไปทางซ้าย	1
						ก้าวเท้าข้างขวา	1	ยึดยุบขวา	2	ศีรษะตรง	1	ไปทางขวา	1
						ประสมเท้า	1	ยึดยุบซ้าย	2			เดินหน้า	1
								ยึดยุบตรง	1				
รวม	2		2		1		14		10		6		5

ในท่ารำฮะบะทานเพลงตะบ๊ะชาน ลักษณะการใช้เท้ามากที่สุดถึง 14 ครั้ง ต่อ 1 ท่า แสดงให้เห็นลักษณะเด่นของท่ารำที่มีเขยิบเท้า จำนวน 12 ครั้ง ประสมเท้า 1 ครั้ง ไม่มีกระดกหลัง ไม่มีการ เดียวขา ไม่มีกระดกเท้า ลักษณะการจับมีท่าจับปรกข้าง และจับส่งหลังเท่านั้น ไม่มีลักษณะอื่น ส่วนวงใช้ลักษณะวงล่างทั้งสิ้น การใช้ลำตัวและไหล่มีความสัมพันธ์กับการใช้ศีรษะและการเคลื่อนไหว ความถี่จำนวนใกล้เคียงกัน การเคลื่อนไหวจะอยู่กับที่เพราะไปทางซ้าย 1 ครั้ง ไปทางขวา 1 ครั้ง เดินหน้า 1 ครั้ง หยุดอยู่กับที่ 2 ครั้ง จึงมีการเคลื่อนที่เพียง 50 เซนติเมตรเท่านั้น

รำมอญเพลงที่ 3 เพลง คอมทอ
ชื่อทำรำประจำเพลง ฮะบะทาน

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหว	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับคว่ำระดับปาก	1	งอลำแขนระดับปาก	2	มือทั้งสองทิ้งแนบลำตัว	1	เขียนเท้าขวา	6	กดลำตัวไหลขวา	2	เอียงขวา	2	เขียนทางขวา	2
จับหงาย	1			ตั้งวง	1	เขียนเท้าซ้าย	6	กดลำตัวไหลซ้าย	2	เอียงซ้าย	2	เขียนทางซ้าย	2
						ก้าวเท้าขวา	1	ยึดยุบตัวตรง	2	ศีรษะตรง	2	เดินหน้า	1
						ประสมเท้า	1					หยุดอยู่กับที่	1
รวม	2		2		2		14		6		6		6

ทำรำฮะบะทานเพลงที่ 3 เพลงคอมทอ ลักษณะการใช้เท้ามากที่สุด 14 ครั้ง มีการเขียนเท้าถึง 12 ครั้ง ก้าวเท้าและประสมเท้าอย่างละ 1 ครั้ง ทำรำมีแต่ทำจับคว่ำจากจับหงาย และตั้งวงในระดับปาก ซึ่งเป็นระดับเดียว จำนวนการใช้เท้าที่ก้าวส่วนมากจะเคลื่อนที่ ลักษณะลำตัวและไหล่และการใช้ศีรษะตรงกัน ความถี่เท่ากัน การเคลื่อนไหวในระยะใกล้ไม่เกิน 50 เซนติเมตร

รำมอญเพลงที่ 4 ชะวักตัว
ชื่อทำรำประจำเพลง ฮะบะทาน

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหว	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับปรกข้าง	1	วงล่างระดับเอว	1	มือทั้งสองแนบลำตัว	1	เขยิบเท้าขวา	6	กดลำตัวและไหล่ขวา	4	เอียงขวา	3	ยืนอยู่กับที่	2
จับหงายระดับข้อศอก	1	วงหงายระดับเอว	1			เขยิบเท้าซ้าย	6	กดลำตัวและไหล่ซ้าย	3	เอียงซ้าย	2	เดินแถวตรง	1
						ก้าวเท้าขวา	1	ยึดยุบลำตัวตรง	1	ศีรษะตรง	1	เคลื่อนไปทางขวา	1
						ประสมเท้า	1					เคลื่อนไปทางซ้าย	1
รวม	2		2		1		14		8		6		5

ในทำรำฮะบะทาน เพลงชะวักตัว ลักษณะเด่นคือการใช้เท้าถึง 14 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการเขยิบเท้าถึง 12 ครั้ง การก้าวเท้า 2 ครั้ง ประสมเท้า 1 ครั้ง ลักษณะลำตัวและไหล่กับการใช้ศีรษะมีจำนวนใกล้เคียงกับการใช้เท้า แสดงว่าลักษณะการใช้เท้าเพลงนี้ต้องสัมพันธ์กัน ส่วนทำรำมีลักษณะจับปรกข้าง และจับระดับข้อศอก การตั้งวงล่างระดับเอวเท่านั้น การเคลื่อนไหวในลักษณะห่างประมาณ 25 เซนติเมตร เพราะเคลื่อนทางขวา 1 ครั้ง เคลื่อนทางซ้าย 1 ครั้ง หยุดอยู่กับที่และเดินหน้า 1 ก้าว

รำอญเพลงที่ 5 ชะวัวชะนอม
ชื่อทำรำประจำเพลง เปริง เปริง อย่างเปราะ

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับคว่ำปรกหน้า	1	วงระดับไหล่	2	มือทั้งสองแนบลำตัว	1	ประสมเท้าชิดกัน	2	กดลำตัวและไหล่ขวา	3	เอียงขวา	3	อยู่กับที่	2
จับคว่ำตั้งระดับไหล่	1	วงระดับอก	2	เหยียดแขนตั้งระดับไหล่	1	เขยิบเท้าขวา	4	กดลำตัวและไหล่ซ้าย	3	เอียงซ้าย	4	เคลื่อนที่ไปขวา	2
		หงายวงบัวบาน	2	งอลำแขนระดับอก	1	เขยิบเท้าซ้าย	4	ย่อเข่า	1			เคลื่อนที่ไปซ้าย	2
				งอลำแขนระดับศีรษะ	1								
รวม	2		6		4		10		7		7		6

ในท่าเปริง เปริง อย่างสั้นของเพลงชะวัวชะนอม ลักษณะเด่นคือการใช้เท้ามากที่สุดถึง 10 ครั้ง มีการใช้การเขยิบเท้า 8 ครั้ง การประสมเท้า 2 ครั้ง ส่วนการใช้ลำตัวและไหล่และการใช้ศีรษะมีจำนวนครั้งเท่ากัน คือ 7 ครั้ง แสดงว่าการใช้ลำตัวและไหล่กับการใช้ศีรษะ การเอียงมีความสัมพันธ์กัน ลักษณะการจับมีแต่จับคว่ำเท่านั้น มีเพียง 2 ระดับ คือ ปรกหน้ากับระดับไหล่ ลักษณะวงมีจำนวนเท่ากับการเคลื่อนที่เพราะในการเปลี่ยนท่าแต่ละครั้งมีการเคลื่อนที่ ในการรำเพลงนี้ ไม่มีการเคลื่อนที่เพราะเคลื่อนไปทางขวา 2 ครั้ง เคลื่อนไปทางซ้าย 2 ครั้ง อยู่กับที่ 2 ครั้ง ดังนั้นท่ารำจึงอยู่กับที่

รำมอญเพลงที่ 6 ไม่ทราบชื่อเพลง
ชื่อทำรำประจำเพลงสะบะทาน

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหว	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับเข้าอก	1	วงตั้งข้อมือระดับเอว วงนายข้อมือระดับเอว	2	มือทั้ง 2 ช้าง ทิ้งแนบลำตัว	1	เหยียบเท้าขวา	7	กคลำตัวและไหล่ซ้าย	3	เอียงซ้าย	3	อยู่กับที่	1
			1	หงายข้อมือ งอแขน คว่ำข้อมือ	1	เหยียบเท้าซ้าย	7	กคลำตัวและไหล่ขวา	3	เอียงขวา	3	เคลื่อนที่ไปขวา	2
					1								เคลื่อนที่ไปซ้าย
รวม	2		3		3		14		6		6		6

ทำรำสะบะทานในเพลงที่ 6 มีลักษณะเด่นคือการใช้เท้า จำนวนครั้งมากที่สุด 14 ครั้งต่อ 1 ท่า โดยใช้การเหยียบเท้าอย่างเดียว ลักษณะการใช้ลำตัวและศีรษะ มีจำนวนเท่ากัน คือ 6 ครั้ง ต่อ 1 ท่า แสดงให้เห็นถึงท่ารำที่ใช้ลักษณะจับและวงที่พอดีและสัมพันธ์คือลักษณะจับเข้าอก 2 ครั้ง วงระดับเอว 3 ครั้ง ส่วนการเคลื่อนที่ไม่มีมีการเคลื่อนที่ เพราะเคลื่อนไปทางขวา 2 ครั้ง เคลื่อนไปทางซ้าย 3 ครั้ง อยู่กับที่ 1 ครั้ง ดังนั้นจึงอยู่กับที่ และท่ารำที่มีลักษณะเฉพาะคือลักษณะจับและวงแคบแนบลำตัวใช้วงระดับกลางและล่างเท่านั้น

รำอัญเพลงที่ 7 กะยานหรือซาดยาดหรือกะวะกลัว

ชื่อทำรำประจำเพลง อะโมตะตา

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหว	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับหงายระดับไหล่	1	วงตั้งซ้อมือระดับเอว	1	มือทั้ง 2 ซ้างทิ้งแนบลำตัว	1	ก้าวเท้าขวา	2	กดลำตัวและไหล่ขวา	2	เอียงขวา	2	เดินหน้าแถวตรง	2
จับหงายระดับอก	1	วงตั้งระดับไหล่	1	เหยียดลำแขนตั้ง 90 องศา	1	ก้าวเท้าซ้าย	2	กดลำตัวและไหล่ซ้าย	2	เอียงซ้าย	2	เคลื่อนไปซ้าย	1
						กระทุ้งเท้าขวา	2	ยึดยุบ				เคลื่อนไปขวา	1
						กระทุ้งเท้าซ้าย	2						
						ประสมเท้า	1						
รวม	2		2		2		9		4		4		4

ทำรำอะโมตะตา เพลงกะยานหรือซาดยาดหรือกะวะกลัว ลักษณะเด่นคือการใช้เท้ามากที่สุดคือ 9 ครั้ง ประกอบด้วยก้าวเท้า การกระทุ้งเท้า และประสมเท้า ในทำรำนี้นี้ไม่มีการเขยิบเท้า ลักษณะทำรำมีแต่จับหงายอย่างเดียว และการตั้งวง ซึ่งระดับของการตั้งวงและจับมีเพียง 2 ระดับ คือระดับอกกับระดับไหล่ ลักษณะลำตัวและไหล่ การใช้ศีรษะ การเคลื่อนไหวมีจำนวนเท่ากันคือ 4 ครั้ง เพราะต้องใช้ลำตัวไหล่ศีรษะ การเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กันและยังต้องสัมพันธ์กับทำรำคือลักษณะจับและลักษณะวงซึ่งรวมกันเป็นจำนวน 4 ครั้ง ลักษณะทำรำเพลงนี้มีการเคลื่อนที่เดินหน้าแถวตรง ประมาณ 50 เซนติเมตร เคลื่อนไปทางซ้าย 25 เซนติเมตร ทำรำเพลงนี้จะเคลื่อนที่ไม่เกิน 75 เซนติเมตร

รำมอญเพลงที่ 8 มอญคละ
ชื่อทำรำประจำเพลง โปดโมน

ลักษณะจิบ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหว	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จิบปรกหน้า	2	วงระดับไหล่	6	มือและแขนทั้งสองข้างแนบ ลำตัว	1	เขยิบเท้าขวา	4	กดลำตัวและไหล่ขวา	5	เอียงขวา	5	เคลื่อนที่ไปขวา	1
จิบหงายระดับเอว		วงระดับหน้าอก				เขยิบเท้าซ้าย	4	กดลำตัวและไหล่ซ้าย	5	เอียงซ้าย	5	เคลื่อนที่ไปซ้าย	1
จิบหงายหลังมือ (จิบส่งหลัง)	2	วงบัวบานแขนเดียว	1			ตบเท้าขวา	16	ยืดยุบย่อเข้าขวา	12			อยู่กับที่	4
จิบคว่ำระดับอก	2	วงตั้งข้อมือระดับเอว				ตบเท้าซ้าย	5	ยืดยุบย่อเข้าซ้าย	12				
จิบหงายเข้าอก	2	วงหงายโบกมือออก	1										
รวม	8		8		1		29		34		10		6

ทำรำโปดโมนในเพลงมอญคละ มีลักษณะเด่นคือการใช้ลำตัวและไหล่จำนวนมาก 34 ครั้ง คือการยืดยุบย่อเข้าและการกดลำตัวและไหล่ มีการใช้เท้า จำนวน 29 ครั้ง คือ ตบเท้าและเขยิบเท้า ลักษณะจิบ ลักษณะวง ลักษณะการใช้ศีรษะ ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน สังเกตจากจำนวนครั้งเท่ากันคือ 10 ครั้ง การเคลื่อนที่หมุนรอบตัวเอง ครั้งเดียว แล้วหมุนกลับเป็นจำนวน 6 ครั้ง

รำมอญเพลงที่ 9 เพลงหะว่าย
ชื่อทำรำประจำเพลง สะปายชนะมจีน

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับคว่ำระดับอก	1	ตั้งวงระดับปาก	1	มือทั้งสองข้างแนบลำตัว	1	เหยียบเท้าขวา	8	กดลำตัวและไหล่ขวา	3	เอียงขวา	3	เคลื่อนที่ไปขวา	1
จับหงายระดับอก	1			ลำแขนงอ	3	เหยียบเท้าซ้าย	8	กดลำตัวและไหล่ซ้าย	3	เอียงซ้าย	3	เคลื่อนที่ไปซ้าย	2
จับคว่ำระดับไหล่	1			เคลื่อนข้อมือขึ้น	4	ประสมเท้า	1	ยืดยุบขวา	4	หน้าตรง	1	อยู่กับที่	1
จับหงายระดับไหล่	1			เคลื่อนข้อมือลง	4			ยืดยุบซ้าย	4				
				เหยียดลำแขนตั้งระดับไหล่	2								
รวม	4		1		14		17		14		7		4

ทำรำสะปายชนะมจีน เพลงหะว่าย ลักษณะเด่นคือการใช้เท้ามากที่สุดถึง 17 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการเหยียบเท้า 16 ครั้ง การประสมเท้า 1 ครั้ง การใช้มือมีการเคลื่อนตามจังหวะ ซึ่งมีจำนวน 14 ครั้ง และลักษณะการใช้ลำตัวและไหล่ที่มีความถี่ใกล้เคียงกัน จะเห็นได้ว่ามือเท้าลำตัวต้องสัมพันธ์กัน ลักษณะท่ารำของเพลงนี้มีจับคว่ำและจับหงายระดับอกและระดับไหล่ ลักษณะการใช้เท้าเท่านั้น การตั้งวงระดับเดียวคือระดับปาก ลักษณะท่ารำและที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างจับและวงทั้งหมด 5 ครั้ง โดยมีการเคลื่อนไหวไปทางขวาทางซ้ายและหยุดนิ่ง รวม 4 ครั้ง มีความสัมพันธ์ตรงกับการใช้ศีรษะในการเอียงสำหรับทำรำมอญเพลงนี้ มีการเอียงทั้งหมด 6 ครั้ง เป็นที่น่าสังเกต ท่ารำเพลงนี้ ไม่มีการเคลื่อนไหวเป็นแถวตรง เพียงแต่เคลื่อนไปทางขวาและทางซ้ายสลับกัน มีการหยุดนิ่งเพื่อเปลี่ยนการเคลื่อนที่ ระยะทางเคลื่อนไหวแนวขนานไปด้านข้าง ไม่เกิน 75 เซนติเมตร

รำมอญเพลงที่ 10 เพลงเมียง-ปล้าย-หะเล็ย

ชื่อท่ารำประจำเพลง อะเรียงเต็ง

ลักษณะจิบ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
2 นิ้วพันกัน	8	วงระดับปาก	1	แกว่งแขนทั้งสองข้าง	9	เขยิบเท้าขวา	2	กดลำตัวและไหล่ขวา	6	เอียงขวา	3	อยู่กับที่	2
2 นิ้วเท้าเอว	2	วงระดับศีรษะ				เขยิบเท้าซ้าย	2	กดลำตัวและไหล่ซ้าย	6	เอียงซ้าย	3	เคลื่อนที่ไปทางขวา	1
2 นิ้วม้วนเข้า	2	วงระดับไหล่	2			ประสมเท้า	4	ยืนตรง	3	หน้าตรง	9	เคลื่อนที่ไปทางซ้าย	1
2 นิ้วม้วนออก	2							ย่อเข่า	8				
								ยียดยุบ	8				
รวม	14		3		9		8		31		15		4

ท่าอะเรียงเต็งในเพลงเมียงปล้ายหะเล็ย มีลักษณะพิเศษการใช้นิ้ว 2 นิ้ว คือนิ้วชี้และนิ้วกลางแทนการจิบ มีการใช้ลำตัวและไหล่มากที่สุด จำนวน 31 ครั้ง ต่อ 1 ท่า โดยมีการย่อเข่ายียดยุบลำตัวถึง 16 ครั้ง และมีการกดลำตัวและไหล่ถึง 12 ครั้ง ส่วนการใช้ศีรษะให้สัมพันธ์กับลักษณะท่ารำ ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกันถึง 15 ครั้ง ลักษณะการใช้มือ การแกว่งแขนทั้งสองข้าง จำนวน 9 ครั้ง เป็นจำนวนที่มากที่สุดของทุกเพลง ผู้วิจัยพบว่า เป็นลักษณะการรอกังหะวะในการเปลี่ยนท่ารำทุกครั้งของเพลงนี้ ลักษณะการใช้เท้าด้วยการก้าวเท้าประสมเท้าแทนการเขยิบเท้า ส่วนการเคลื่อนไหวทางขนานระยะประมาณ 50-75 เซนติเมตร แล้วกลับมาอยู่ที่เดิม

รำมอญเพลงที่ 11 ปีกเมียะ
ชื่อทำรำประจำเพลง นุ่ม เประ ฮะระ

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหว	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับหงาย	1	เหยียดลำแขนตั้งระดับไหล่	1	มือทั้งสองแนบลำตัว	1	แตะเท้าขวา	2	ลำตัวตรง	1	ศีรษะตรง	1	อยู่กับที่	2
จับคว่ำ	2	ตั้งวงระดับอก	4	งอลำแขน	3	แตะเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวา	2 1	กดลำตัวและไหล่ขวา กดลำตัวและไหล่ซ้าย	2 1	เอียงขวา เอียงซ้าย	2 1	แถวตรงก้าวหน้า	1
รวม	3		5		4		5		4		4		3

ทำนุ่มประฮะระ ในเพลงปีกเมียะ มีลักษณะเด่นในการใช้เท้า 5 ครั้ง คือการแตะเท้าและก้าวเท้า ซึ่งต้องสัมพันธ์กับลักษณะการตั้งวงมีจำนวน 5 ครั้ง ลักษณะของจับมีเพียงจับหงายและจับคว่ำเป็นลักษณะเฉพาะของทำรำเพลงนี้ ส่วนลักษณะการใช้ลำตัวและไหล่มีความสัมพันธ์กับการใช้ศีรษะในการเอียง จำนวนครั้งเท่ากันคือ 4 ครั้ง การเคลื่อนไหวเป็นทำรำที่เคลื่อนอยู่กับที่



รำมอญเพลงที่ 12 เพลงนกขมิ้น
ชื่อทำรำประจำเพลง นุ่มเประสะเริน

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหว	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับหงายระดับไหล่	1	ตั้งวงระดับอก	2	มือและแขนทั้งสองแนบ		ก้าวเท้าขวา	1	กดลำตัวและไหล่ขวา	2	เอียงขวา	2	ก้าวหน้าแถวตรง	1
จับคว่ำระดับอก	1	ตั้งวงระดับไหล่	1	ลำตัว	1	ย่ำเท้าซ้าย	2	กดลำตัวและไหล่ซ้าย	1	เอียงซ้าย	1	อยู่กับที่	2
จับคว่ำระดับไหล่	1			เหยียดตั้งระดับไหล่	2	ย่ำเท้าขวา	2	ลำตัวตรง		หน้าตรง	1		
รวม	3		3		3		5		3		4		3

ทำรำนุ่มเประสะเริน ในเพลงนกขมิ้น ลักษณะเด่นคือ มีจำนวนการใช้เท้าจำนวน 5 ครั้ง คือ การย่ำเท้าและก้าวเท้า ลักษณะการใช้ลำตัวและไหล่สัมพันธ์กับการใช้ศีรษะในการเอียงจำนวน 4 ครั้ง ลักษณะจับ มีแต่จับคว่ำและจับหงายระดับอกกับระดับไหล่ การตั้งอยู่ในระดับอกและระดับไหล่ ลักษณะการใช้มือและการเคลื่อนที่ของท่ารำ มีจำนวนเท่ากัน คือ 3 ครั้ง แสดงว่า การจับการตั้งวง การใช้มือและการเคลื่อนที่สัมพันธ์สอดคล้องกัน

ตารางที่ 4 แสดงปริมาณโครงสร้างลักษณะท่ารำมอญเกาะเกร็ดของครูปรุง วงศ์จำนงค์จำนวน 3 เพลงที่ต่างจากครูสุนทรี ลำไยทอง โดยจำแนกท่ารำประจำเพลงดังนี้
 รำมอญเพลงที่ 3 เพลงคอมทอ
 ชื่อท่ารำประจำเพลง ฮะปะทาน

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหว	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับคว่ำระดับปาก	1	งอลำแขนระดับปาก	2	มือทั้งสองข้างแนบลำตัว	1	เขียนเท้าขวา	6	กดลำตัวไหล่ขวา	3	เอียงขวา	3	เขียนทางซ้าย	2
จับหงาย	2	งอลำแขนระดับอก	1	ตั้งวง	1	เขียนเท้าซ้าย	6	กดลำตัวไหล่ซ้าย	2	เอียงซ้าย	3	เขียนทางขวา	2
		เหยียดแขนระดับไหล่	1			ก้าวเท้าขวา	1	ยึดยุบตัวตรง	2	ศีรษะตรง	2	เดินหน้า	1
						ประสมเท้า	1					หยุดอยู่กับที่	1
รวม	2		4		2		14		7		8		6

ท่ารำฮะปะทานในเพลงคอมทอ มีลักษณะการใช้เท้ามากที่สุด 14 ครั้ง มีการเขียนเท้าถึง 12 ครั้ง การก้าวเท้าและประสมเท้าอย่างละ 1 ครั้ง ท่ารำมีแต่ท่าจับคว่ำจากจับหงาย และลักษณะวงอยู่ในระดับปาก ระดับอกและระดับไหล่ ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน ลักษณะลำตัวและไหล่และการใช้ศีรษะ มีจำนวนใกล้เคียงกัน ดังนั้นลักษณะจับลักษณะวงสัมพันธ์กับการใช้ลำตัวและไหล่ การใช้ศีรษะ เมื่อนำจำนวนครั้งมาเปรียบเทียบกัน ส่วนการเคลื่อนไหวในระยะใกล้จากจำนวนการใช้เท้า ที่ก้าวส่วนมากไม่เกิน 50 เซนติเมตร

ร่ำมอญเพลงที่ 11 ปีกเมียะ
ชื่อทำรำประจำเพลง เปริง เประ ฮะระะ

ลักษณะจิบ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหว	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศรียะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จิบหงาย	1	เหยียดลำแขนระดับไหล่	1	มือและแขนทั้งสองแนบ		เขยิบเท้าขวา	2	ลำตัวตรง	1	ศรียะตรง	1	อยู่กับที่	2
จิบคว่ำ	2	ตั้งวงระดับอก	4	ลำตัว งอลำแขน	1 3	เขยิบเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวา	2 1	กดลำตัวและไหล่ขวา กดลำตัวและไหล่ซ้าย	2 1	เอียงขวา เอียงซ้าย	2 1	ก้าวหน้าแถวตรง	1
รวม	3		5		4		5		4		4		3

ท่าร่ำมเประฮะระะ ในเพลงปีกเมียะ มีลักษณะเด่นในการใช้เท้า 5 ครั้ง เป็นการเขยิบเท้าอย่างเดียว ซึ่งต้องสัมพันธ์กับลักษณะการตั้งวงมีจำนวน 5 ครั้ง ลักษณะของจิบ มีเพียงจิบหงายและจิบคว่ำเป็นลักษณะเฉพาะของทำรำเพลงนี้ ส่วนลักษณะการใช้ลำตัวและไหล่มีความสัมพันธ์กับการใช้ศรียะในการเฉียง จำนวนครั้งเท่ากันคือ 4 ครั้ง การเคลื่อนไหว เป็นท่ารำที่เคลื่อนอยู่กับที่

รำมอญเพลงที่ 12 เพลงนกขมิ้น
ชื่อทำรำประจำเพลง นุ่ม เประฮะเริน

ลักษณะจับ	ความถี่	ลักษณะวง	ความถี่	ลักษณะการใช้มือ	ความถี่	ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหว	ความถี่	ลักษณะลำตัวและไหล่	ความถี่	ลักษณะใช้ศีรษะ	ความถี่	การเคลื่อนไหว	ความถี่
จับหงายระดับไหล่	1	ตั้งวงระดับอก	2	มือและแขนทั้งสองข้างแนบ		ก้าวเท้าขวา	1	กอดลำตัวและไหล่ขวา	2	เอียงขวา	2	ก้าวหน้าแถวตรง	1
จับคว่ำระดับอก	1	ตั้งวงระดับไหล่	1	ลำตัว	1	เขยิบเท้าซ้าย	2	กอดลำตัวและไหล่ซ้าย	1	เอียงซ้าย	1	อยู่กับที่	1
จับคว่ำระดับไหล่	1			เหยียดตั้งระดับไหล่	2	เขยิบเท้าขวา	2						
รวม	3		3		3		5		3		3		2

ทำรำนุ่มเประฮะเริน ในเพลงนกขมิ้น ลักษณะเด่นคือ มีจำนวนการใช้เท้าจำนวน 5 ครั้ง คือ การเขยิบเท้า ลักษณะการใช้ลำตัวและไหล่สัมพันธ์กับการใช้ศีรษะในการเอียง จำนวน 3 ครั้ง ลักษณะจับ มีแต่จับคว่ำและจับหงายระดับอกกับระดับไหล่ การตั้งอยู่ในระดับอกและระดับไหล่ ลักษณะการใช้มือและการเคลื่อนที่ของทำรำ มีจำนวนเท่ากัน คือ 3 ครั้ง แสดงว่า การจับ การตั้งวง การใช้มือและการเคลื่อนที่สัมพันธ์สอดคล้องกัน

จากข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้น นำผลมาวิเคราะห์สรุปได้ว่ารำมอญเกาะเกร็ดมีลักษณะ
ดังนี้

1. การตั้งชื่อท่ารำมี 2 ประเภท คือ ตั้งชื่อเลียนเสียงเครื่องดนตรี และตั้งชื่อตาม
ลักษณะท่ารำโดยมีความหมายเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมอญ

1.1 ตั้งชื่อเลียนเสียงเครื่องดนตรี คือ ตะโพน กลอง เปิงมาง ดังเพลงต่อไปนี้

ท่าเปริง เปริง เลียนเสียงตะโพนและกลองในทำนองจังหวะ
“เปริง เปริง เปริง เปริง เต่ง เต่ง ทิ้ง”
ในเพลงยากจ่างหะเป็น

ท่าเปริง เปริง อย่างเปราะะ เลียนเสียงตะโพนและกลองในทำนองจังหวะ
“เปริง เปริง เปริง เปริง เต่ง เต่ง ทิ้ง”
แปลว่า เร็ว ในที่นี้ เรียกว่า 1 จังหวะในการ
เปลี่ยนท่ารำ ในเพลงชะว้วชะนอม

ท่าปุมเประ สะระระ เลียนเสียงตะโพนและกลองในทำนองจังหวะ
เสียงสั้น ในเพลงป้ากเมียะ

ท่าปุม เประ สะเริน เลียนเสียงตะโพนและกลองในทำนองจังหวะ
เสียงยาว ในเพลงนกขมื่น

1.2 ตั้งชื่อตามลักษณะท่ารำโดยมีความหมายเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาว
มอญ ดังเพลงต่อไปนี้

ท่าสะปะทาน หมายถึงการรำให้อ่อนช้อยเหมือนทางมะพร้าว
ดังนั้นท่ารำต้องให้อ่อนช้อยเหมือนทางมะพร้าว
โดยอาศัยท่ารำที่มีความหมายเป็นการขอพรและ
รับพรจากบรรพบุรุษ ซึ่งอยู่ในเพลงตะปะซาน
เพลงคอมทอ เพลงชะว้วตัว และเพลงที่ 6

ท่าอะโมตะตา หมายถึง แสดงความสนุกสนานโดยรำรอบกองไฟ
ในที่นี้ หมายถึง ขณะฝึกซ้อมรำมอญในตอนกลาง
คือ โดยรำรอบตะเกียง ซึ่งอยู่ในเพลงกะยานหรือ
ข้าดยาด หรือกะวะกลัว

ท่าสะพายชนะมจีน หมายถึงการทำขนมจีน ซึ่งเป็นอาหารประจำชาติ
ของชาวมอญอยู่ในเพลงหะว่าย

ท่าอะเรียงเต็ง

หมายถึง การชวนกันกลับเมืองหงสาวดี ในที่นี้คือ
ชาวมอญที่ได้อพยพอยู่ประเทศไทยนานแล้วอยู่ใน
เพลงเมียงปล้ายทะเล็ย

2. ว่าด้วยการเรียงลำดับท่ารำตั้งแต่เพลงที่ 1 ถึง เพลงที่ 12 มีลำดับต่อเนื่องกันดัง
ต่อไปนี้

เพลงที่ 1 ท่าเบริง เบริง ความหมายของท่า เพื่อบูชาครูบางอาจารย์และ
บรรพบุรุษ ด้วยการขอพรในท่าปาดตอยนำพรด้วยท่าอะชิตตอย และนำพรทุกอย่างใส่บนศีรษะ
ในท่าอะกลมตอย

เพลงที่ 2 ถึง เพลงที่ 4 ท่าอะบะทาน ความหมายของท่าการทำให้อ่อน
ข้อย พิริ้วไหวเหมือนทางมะพร้าว ท่าที่แสดงถึงการนำพรใส่ศีรษะ คือ ท่าอะชิตตอยลูบดับและท่า
อะชืออะโมฮ้อด ท่าที่แสดงถึงการนำพร คือท่าอะเจียตตอยหรือเจียงบ้านและท่าอะชิตตอยคว่า ท่าที่
แสดงถึงการนำพรใส่ตนเอง คือท่าตั้งตอย

เพลงที่ 5 ท่าเบริง เบริงอย่างเปราะะ ความหมายเพื่อบูชาครูบาอาจารย์
และบรรพบุรุษด้วยการขอพรในท่าปาดตอยนำพรด้วยท่าอะชิตตอยและนำพรทุกอย่างใส่บนศีรษะ
ในท่าอะกลมตอย

เพลงที่ 6 ท่าอะบะทาน ความหมายของท่าเช่นเดียวกับเพลงที่ 2 ท่าที่
แสดงถึงรวบรวมพรใส่ตนเองคือท่าตั้งตาลและอะแบตตอยและท่าอะวอยตตอยหมึก

เพลงที่ 7 ท่าอะโมตะตา ความหมายของท่ารำด้วยความสนุกสนาน

เพลงที่ 8 ท่าโปดโมน ความหมายท่ารำเพื่ออวดฝีมือท่ารำด้วย ประกอบ
ด้วยท่าย่อยคือท่าจิบตอย ท่าสะเก็ดสะเกล้า ท่าปาวตอย ท่าจิตตอยแลกกะราว อะวอยตตอย
หมึกและท่าปุมประสะเริน

เพลงที่ 9 ท่าสะพายชนะนมจีน ความหมายท่ารำการทำขนมจีน เป็น
อาหารพื้นบ้านของมอญประกอบด้วยท่าชาวสะนอมคือการสาวแป้งขนมจีนขึ้นมา และท่าอะเก็ด
ตอยปละตอยคือการหยิบเส้นขนมจีน

เพลงที่ 10 ท่าอะเรียงเต็ง ความหมายท่ารำเป็นการชวนกันกลับบ้านเมือง
ในท่าบาสะปรกตอย

เพลงที่ 11 ท่าปุมประสะระระ ความหมายท่ารำเกี่ยวกับการประกอบ
อาชีพ การทำนา

เพลงที่ 12 ทำนุ้มประสะระเิน ความหมายทำรำเกี่ยวกับการจบพรที่ขอมมา
ทั้งหมด

ผู้วิจัยสรุปว่าเริ่มจากการคารวะไหว้ครูอุชิฐฐานเพื่อขอพรต่าง ๆ ใส่ตนเองให้เกิดสิริมงคลและอวดฝีมือทำรำของมอญด้วยความสนุกว่ามีความสุขกินดีอยู่ดีมีการประกอบอาชีพทำนาและชวนกันกลับบ้านเมืองจากนั้นจบพรที่อุชิฐฐานไว้

3. ทำรำในแต่ละเพลงมีชื่อเดียวแต่มีทำย่อย 3-5 ทำ ส่วนใหญ่มีทำย่อยดังต่อไปนี้

3.1 เพลงที่มีจำนวนทำย่อยทั้งหมด 3 ทำ

ทำสะบะทาน เพลง ณะปะชาน ประกอบด้วยทำทะตอยสะหยักจ้าง ทำ
ตั้งตาล และอะแบตอย และทำอะชิตอยลุดับแก้มจ้าง

ทำสะบะทาน เพลงชะวักตัว ประกอบด้วยทำทะตอยสะหยักจ้าง ทำ
ตั้งตาลและอะแบตอย และทำอะชิอะโมฮ้อด

ทำสะบะทาน เพลงกะยานหรือซาดยาดหรือกะวะกล้ว ประกอบด้วยทำ
ทะตอยแก้มจ้าง ทำอะวอยตอยแก้มจ้างเป็ง และทำอะวอยตอยแก้มจ้างปาย

ทำสะปายชนะมจิ้น เพลงหะว่าย ประกอบด้วยทำทะตอยสะหยักจ้าง ทำ
ชาวสะนอมและทำอะเก็ดตอยปละตอย

ทำนุ้มประสะระเะ เพลงป้ากเมียะ ประกอบด้วยทำทะตอยยะจ้าง ทำ
อะชิตอยป้อยและตอนและทำนุ้มประสะระเะ

ทำนุ้มประสะระเิน เพลงนกะมั้น ประกอบด้วยทำทะตอยยาดจ้าง ทำ
อะชิตอยป้อยและตอน และทำนุ้มประสะระเิน

3.2 เพลงที่มีจำนวนทำย่อยทั้งหมด 4 ทำ

ทำสะบะทาน เพลงคอมทอ ประกอบด้วยทำทะตอย สะหยักจ้าง
ทำอะชิตอยแก้มจ้าง ทำอะเจียตอยหรือเจิงปานและทำชิตอย

ทำอะเรียงเติงเพลงเมียงปล้ายหะเลี้ย ประกอบด้วยทำกวางตอย ทำบา
สะปรกตอยเป็ง ทำบาสะปรกตอยปาย และทำปาวสะปรกตอย

3.3 เพลงที่มีจำนวนทำย่อยทั้งหมด 5 ทำ

ทำเบริง เบริง เพลงยากจ้างหะเป็น ประกอบด้วยทำทะตอยย่องจ้งบอง
ทำเบริง เบริง ทำปาดตอย ทำอะชิตอยและทำอะกลมตอย

ทำเบริงอย่างเปราะ เพลงชะวักชนะนอม ประกอบด้วยทำทะตอยย่องจ้งบอง
ทำเบริง เบริง ทำปาดตอย ทำอะชิตอย และทำอะกลมตอย

4. ท่าท่าที่ไม่ซ้ำกันทั้ง 12 เพลง ในจำนวนท่าท่าที่เป็นท่าย่อยมีทั้งหมด 20 ท่า ดังต่อไปนี้

4.1 ท่าอะชิตอย ลูบดับ แก้มข้าง ในเพลงที่ 2 คือ เพลงตะบะชาน

4.2 ท่าชิตอย แก้มข้าง และท่าอะเสียดอยหรือเจิงบ้าน ในเพลงที่ 3 คือ

เพลงคอมทอ

4.3 ท่าอะชิอะโมฮึด ในเพลงที่ 4 คือเพลงชะวักตัว

4.4 ท่าอะวอยตอยแก้มข้างเปิง และท่าอะวอยตอยแก้มข้างปาย ในเพลงที่ 7 คือ เพลงกะยาน หรือซาดยาดหรือเพลงกะวะกล้ว

4.5 ท่าจิบตอย ท่าสะเกิดสะเกล้า ท่าปาวตอย ท่าจิบตอยตัวรวว อะวอยตอย หมึกและท่าปุมประสะเริน ในเพลงที่ 8 คือ เพลงมอญคละ

4.6 ท่าชาวสะนอม และท่าอะเกิดตอยปละตอย ในเพลงที่ 9 คือ เพลงหน่วย

4.7 ท่ากวายตอย ท่าบาสะปรกตอยเปิง ท่าสะปรกตอยปาย และท่าปาวบา สะปรกตอย ในเพลงที่ 10 คือ เพลงเมียง-ปล้าย-หะเล็ย

4.8 ท่าทะตอยยะข้างและท่าปุมประสะระหรือปะลุ่มปุมเปะ ในเพลงที่ 11 คือ เพลงป้ากเม็ยะ

4.9 ท่าทะตอยยาดข้าง ในเพลงที่ 12 คือ เพลงนกขมึ้น

5. ลักษณะท่าท่าที่เด่นมีหาดังต่อไปนี้

5.1 ท่าเปริง เปริง ในเพลงที่ 1 เพลงยากข้างหะเป็นลักษณะการตั้งวงเหยียด ลำแขนตั้ง 90 องศา ขนานกับลำตัวและตั้งวง อีกข้างขนานกับอก ลักษณะศีรษะ เอียงข้างตั้งวง เหยียดลำแขนตั้ง ลำตัวและไหล่ ข้างเดียวกันกับมือตั้งวง การใช้เท้ายืนประสมเท้าตั้งน้ำหนักตัว ข้างมือตั้งวง

5.2 ท่าอะเรียงเติง ในเพลงที่ 10 เมียง-ปล้าย-หะเล็ย ลักษณะมือ แบตั้งวงใช้นิ้ว 2 นิ้ว ในการรำสำหรับเพลงนี้

5.3 ท่าอะชิตอยลูบดับเป็นท่าย่อย ในเพลงที่ 2 เพลงตะบะชาน

5.4 ท่าอะชิอะโมฮึด ในเพลงที่ 4 ชะวักตัว เอียงข้างมือสูง กดลำตัวและ ศีรษะข้างมือที่จับสูง

5.5 ท่าทะตอยสะหยักข้างเป็นท่าที่ใช้ในทุกเพลง ลักษณะท่าตั้งน้ำหนักที่ขา และเท้าข้างเดียวก่อนรำ แล้วกดลำตัว ไหล่ ศีรษะ และย่อเข้าข้างเดียวกันทั้งหมด เคลื่อนที่ด้วยการเขยิบเท้าไปอีกข้างที่ขาและเท้าที่ไม่ได้รับน้ำหนัก ดังนั้นลักษณะลำตัวจึงโน้มเอนข้างเดียว

6. จุดเด่นของท่ารำมี 6 แห่ง ที่สังเกตได้จาก

- 6.1 การใช้ศีรษะ
- 6.2 การใช้ลำตัว
- 6.3 การใช้มือและแขน
- 6.4 การใช้เท้า

6.1 การใช้ศีรษะ คือการเอียงศีรษะให้โอบหุดกลงใกล้ไหล่ ข้อสำคัญการเอียงศีรษะต้องกดไหล่ข้างที่เอียงเสมอ ในท่ารำมีเอียงขวา เอียงซ้าย และหน้าตรง ในทุกเพลงของท่ารำมอญ เป็นที่น่าสังเกตการเอียงของศีรษะ เอียงข้าง มือตั้งวงทุกครั้ง จากท่ารำทั้งหมด 12 เพลง ท่าที่เอียงมากที่สุด คือท่าโปดโมน

6.2 การใช้ลำตัวปาวสะเกล้าเป็นภาษามอญคือลำตัวเอนไปด้านข้างตั้งแต่ช่วงเอวถึงไหล่ขึ้นไป พร้อมทั้งเปลี่ยนระดับมือ ส่วนมากเอียงทางด้านมือตั้งวง ในท่าเปริง เปริง เพลงยากจ่างหะป็นและเพลงชะว้วชะนอม ท่าสะปะทาน ในเพลงถะปะซานในท่าย่อย คือท่าอะชิตอยลุดับและเพลงคอมทอในท่าย่อยคือท่าอะชิตอยคว่าและเพลงชะว้วตัว ในท่าย่อยคือท่าอะชือะโมฮืออด ท่าโปดโมน เพลงมอญคละ และท่าปุมประสะระะ เพลงป้ากเมียะ และท่าปุมประสะเริน เพลงนขมึนในท่าย่อยคือท่าอะชือ้อยและตอน มีการใช้ลำตัวตรงในท่าหยุดนิ่ง ภายหลังจากปฏิบัติท่ารำย่อยครบ 1 ท่ารำประจำเพลง ก่อนจะปฏิบัติซ้ำต่อไปในเพลงนั้น ๆ

6.3 การใช้มือและแขน การใช้มือประกอบด้วยฝ่ามือนิ้วทั้ง 5 ตั้งขึ้น หัวแม่มือพับแนบนิ้วชี้โดยกัมนิ้วนางและนิ้วชี้ การใช้มือมี 4 แบบ คือ มือแบ มือจับแบบไทย มือตั้งแบบโดยใช้นิ้ว และการตั้งวง

6.3.1 มือแบ ประกอบด้วยฝ่ามือนิ้วทั้ง 5 ตั้งมือ นิ้วหัวแม่มือพับแนบฝ่ามือพอสมควร นิ้วอีก 4 นิ้วเหยียดตั้งชิดกัน มือแบ มี 3 แบบ คือ มือแบแบบตั้ง คือ ปลายนิ้วทั้ง 4 ชี้นขึ้น ในท่ารำทั้ง 12 ท่า ใช้ลักษณะมือแบแบบตั้ง ยกเว้นท่าอะเรียงเติง มือแบแบบหงาย คือปลายนิ้วทั้ง 4 ชี้นลงดิน มือแบบนี้ใช้ในท่าสะปะทาน และมือแบแบบตะแคงฝ่ามือ มือแบบนี้ใช้ในท่าเปริงเปริง

6.3.2 มือจับแบบไทย ลักษณะการใช้นิ้วหัวแม่มือมาจดที่ข้อสุดท้ายปลายนิ้วชี้ ส่วนนิ้วที่เหลืออีกสามนิ้วเหยียดตั้ง โดยหักข้อมือเข้าหาลำแขน มี 5 ลักษณะ คือ จับคว่า จับหงาย จับปรกข้าง จับปรกหน้าและจับส่งหลัง

จับคว่ำ คือ คว่ำมือจับหัวข้อมือลงให้ปลายนิ้วชี้ลงล่าง ลักษณะจับคว่ำอยู่ในท่าเบริง เบริง ท่าสะบะทาน ท่าโปดโมน ท่าปุมเประสะระ และปุมเประสะเริน

จับหงาย คือ หงายมือจับพร้อมทั้งหักข้อมือให้ปลายนิ้วชี้ขึ้นข้างบน ลักษณะจับหงายอยู่ในท่าสะบะทาน ท่าสะปายชนะมจิ้น ท่าปุมเประสะระ และท่าปุมเประสะเริน ใน 2 ท่านี้ มีท่าย่อยคือ ท่าอะชิปอຍและตอนแก้มจ้างที่ต้องใช้พลังในรำคือกดลำตัวไหล่ เอว และศีรษะข้างเดียวกับมือจับหงายตึงเหยียดลำแขนด้านข้างและน้ำหนักเท้าที่ก้าวข้างเดียวกับจับหงาย

จับปรกข้าง คือ การยกลำแขนโดยงอข้อศอก หันจับเข้าหาด้านข้างอยู่ระดับแ่งศีรษะ ลักษณะจับปรกข้างอยู่ในท่าสะบะทาน

จับปรกหน้า คือ การยกลำแขนโดยงอข้อศอกหันฝ่ามือจับเข้าหาใบหน้าตั้งอยู่ระดับสายตา ลักษณะจับปรกหน้าอยู่ในท่าย่อยอะชิตอຍ

จับส่งหลัง คือ ลักษณะมือจับส่งลำแขนเหยียดตึงออกไปข้างหลัง พร้อมทั้งหักข้อมือ ปลายนิ้วชี้ขึ้นส่งลำแขนตึงห่างจากสะโพก ลักษณะจับส่งหลังอยู่ในท่าสะบะทาน ท่าโปดโมน

6.3.3 มือตั้งแบใช้นิ้ว 2 นิ้ว ลักษณะของนิ้ว คือ นิ้วชี้และนิ้วกลางชูขึ้นมา ส่วนนิ้วที่เหลือทั้ง 3 นิ้ว เก็บไว้โดยใช้นิ้วหัวแม่มือกดปลายนิ้วกลางและนิ้วก้อยไว้ ลักษณะท่านี้ภาษามอญเรียกบาสะปรกตอຍ อยู่ในท่าอะเรียงเติงในจำนวนท่ารำทั้ง 12 เพลง

6.3.4 การตั้งวง คือ ส่วนโค้งของลำแขนตั้งแต่ปลายนิ้วถึงหัวไหล่ ภาษามอญเรียกชิตอຍ มี 5 แบบ

วงกลางคือการตั้งวงโดยยกและทอดลำแขนเหยียดตึงไปข้าง ๆ ให้สูงระดับไหล่ ลักษณะวงกลางนี้อยู่ในท่าอะโมตะตา ในท่าย่อยคืออะวอยตอຍแก้มจ้างปาย การตั้งวงกลางท่ารำมอญใช้พลังในแต่ละส่วนของร่างกาย ด้วยการถ่ายน้ำหนักตัวตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยกดลำตัวตั้งแต่ศีรษะ ไหล่ เอว ข้างเดียวกับมือที่ตั้งวงกลาง ส่วนการใช้เท้าลงน้ำหนักตัวเท้าที่ก้าวหน้า ซึ่งเป็นข้างเดียวกับมือตั้งวงกลาง

วงหน้า คือ การตั้งวงให้ส่วนโค้งของลำแขนทอดโค้งมาข้างหน้าปลายนิ้วสูงระดับปาก ลักษณะนี้อยู่ในท่าสะบะทานและสะปายชนะมจิ้น

วงล่าง คือ การตั้งวงให้ส่วนโค้งของลำแขนโค้งลงมาเบื้องล่างระดับหน้าท้อง ลักษณะวงนี้อยู่ในท่าสะบะทาน

วงพิเศษ คือ การตั้งวงท่ารำมอญที่มีลักษณะเด่น ลักษณะเหยียดลำแขนตั้งด้านหน้าท่ามูม 90 องศา กับลำตัว และตั้งข้อมือองลำแขนขนานกับลำตัวระดับหน้าอก วงลักษณะนี้อยู่ในท่าเบริง เบริง ในการรำทำนองนี้ต้องใช้ทุกส่วนของร่างกาย กदन้าหนักลำตัวเริ่มจากเอียงศีรษะข้างที่มือตั้งวง กดไหล่ ลำตัว เอว กดหน้าขาท่อนบนด้วยการย่อเข้า ข้างมือที่ตั้งวง ตั้งวงข้างไหน จะเอียงข้างนั้น ส่วนขาอีกข้างหนึ่งเป็นตัวกระเียบโดยไม่มีกรรับน้ำหนัก เช่น เขยิบไปทางขวาต้องกดลำตัวทุกส่วนทางด้านซ้าย

วงบัวบาน คือ การตั้งวงโดยหงายลำแขนหักข้อศอกแบฝ่ามือหงายหักข้อมูมปลายนิ้ว ออกด้านข้าง วงนี้อยู่ระดับหางคิ้ว วงนี้อยู่ในท่าย่อคือท่าสะเกิดสะเกล้าของท่าโปดโมน ทำนี้กดลำตัวไหล่เอว ข้างเดียวกับการตั้งวง เอียงศีรษะข้างเดียวกับการตั้งวง

6.4 การใช้เท้า มี 6 แบบ คือ การก้าวเท้า กระทุ้งเท้า ตบเท้า แตะเท้า ย่ำเท้า เขยิบเท้า

ก้าวเท้า คือการวางเท้าโดยปลายนิ้วเท้าลงกับพื้นด้านหน้า เรียกก้าวหน้า ทิ้งน้ำหนักเท้าหน้า เท้าอีกข้างอยู่ข้างหลังเปิดสันเท้า ระยะห่าง 1 คืบ ท่ารำมอญก้าวเท้าข้างใดกดลำตัวไหล่และศีรษะข้างนั้น เช่น ท่าสะบะทานในท่าอะชิตอยลูปดับ ท่าอะชิตอยอะโมฮ้อด ท่าอะชิตอยคว่า เมื่อก้าวหน้าแล้วทุกครั้งต้องประสมเท้าก่อนปฏิบัติท่ารำทำต่อไป ก้าวข้างขนานลำตัวในท่าอะโมตะดา

กระทุ้งเท้า เป็นกิริยาของเท้าที่วางอยู่ข้างหลัง โดยเปิดสันเท้าใช้นิ้วเท้าทั้งห้า นิ้ววางลงพื้นด้วยจุมกเท้า พร้อมทั้งกระแทกจุมกเท้ากับพื้นเบา ๆ แล้วลากมาประสมเท้าในท่าสะบะทาน อะโมตะดา

ตบเท้า ปฏิบัติโดยยืนทิ้งน้ำหนักตัวที่เท้าข้างใดข้างหนึ่ง แล้วใช้สันเท้าอีกข้างหนึ่ง วางติดพื้นให้สันเท้าชิดเท้าที่ยืน เหยोजจุมกเท้าขึ้นสะดุ้งตัว พร้อมทั้งตบจุมกเท้าลงบนพื้นเบา ๆ ตามจังหวะเพลง ลักษณะนี้คือท่าโปดโมน ต้องย่อเข้ายึดยุบลำตัวตามจังหวะด้วยการเกร็งหน้าขาท่อนบนทุกครั้งในท่าโปดโมน

แตะเท้า ภาษามอญ เรียก ยะจ้าง หมายถึง การแตะเท้า โดยทิ้งน้ำหนักตัวที่เท้าข้างใดข้างหนึ่ง แล้วใช้จุมกเท้าอีกข้างหนึ่ง แตะเบา ๆ ลงบนพื้นใกล้กับเท้าที่ยืนอยู่อีกข้างหนึ่ง ลักษณะการแตะเท้าอยู่ในท่าปุมประสะระ

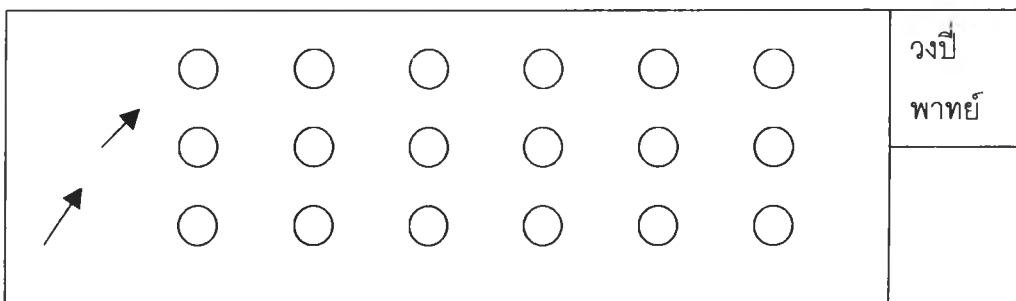
ย่ำเท้า ภาษามอญ เรียกยาดจ้าง หมายถึง การย่ำเท้าปฏิบัติโดยทิ้งน้ำหนักเท้าข้างหนึ่ง ยกเท้าอีกข้างหนึ่งเหนือพื้นเล็กน้อย และวางลงกับพื้นโดยสลับกันยกเท้าพร้อมทั้งถ่ายน้ำหนักเท้าที่ยืนรับน้ำหนัก ลักษณะการย่ำเท้า อยู่ในท่าปุมประสะระเริน

เขียนเท้า ภาษามอญ เรียก สะหยักจ่าง หมายถึง ลักษณะของเท้าโดยวาง ถ่ายน้ำหนักตัวอยู่บนสันเท้า เปิดปลายเท้าเขียนแนวขนานและถ่ายน้ำหนักตัวอยู่ปลายเท้าเปิดสันเท้าเขียน ในท่ารำทั้ง 12 เพลง ใช้การเขียนเท้าจำนวนมากที่สุด

7. การทิ้งแขนและมือแนบลำตัวทั้ง 2 ข้าง ใน 12 เพลง มีความหมาย เพื่อรอจังหวะที่จะรำในท่าต่อไป และความหมายอีกอย่างหนึ่งเป็นสัญญาณบอกนักดนตรีตะโพนให้ลงจังหวะจบเพลง ภาษามอญเรียกทำนี้ว่าทะตอย นอกจากนั้นยังมีเพลงที่ 10 ท่าอะเรียงเต็ง ทำท่ากวายตอย คือการแกว่งแขนทั้งสองข้างลำตัวใช้ในการเปลี่ยนท่ารำของเพลงที่ 10

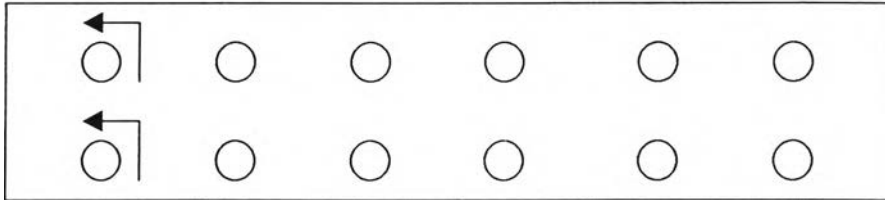
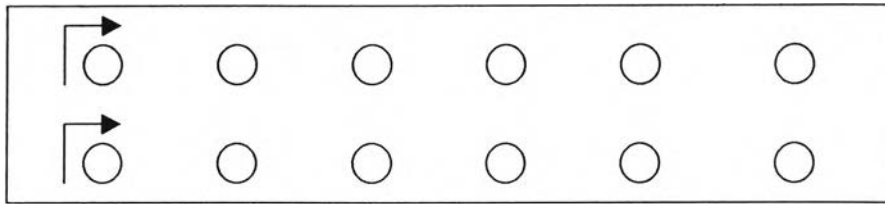
8. การเคลื่อนที่ ในที่นี้ หมายถึง การเคลื่อนที่ของการรำมอญมี 3 แบบ คือ หมุนครึ่งวงกลมไปทางด้านขวามือและกลับตัวหมุนมาด้านหน้า เคลื่อนที่แนวขนาน และเคลื่อนที่แนวตรง ตั้งแต่เริ่มรายการ ลำดับการรำมีเคลื่อนที่ในแต่ละเพลง จนจบเพลงรำมอญ ตามลำดับดังต่อไปนี้

เริ่มการแสดงดนตรีปีพาทย์มอญ บรรเลง เพลงขอป่าด ผู้แสดงเดินออกมาทางทางเดียวคือซ้ายมือของผู้ชมเป็นแถวสู่บริเวณที่รำเป็นลานกว้าง

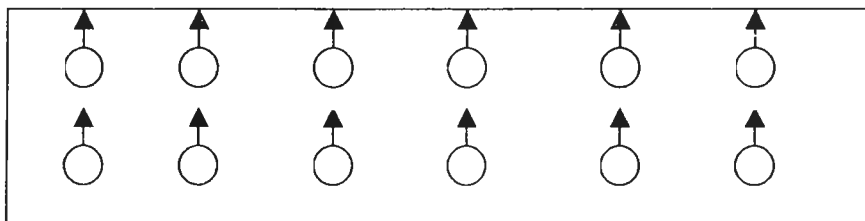


เมื่อมอญรำออกมาเป็นเรียงแถวหน้ากระดานพร้อมกันจึงนั่งพับเพิงก้มกราบ โดยไม่แบ่มือ ในขณะปีพาทย์บรรเลงเพลงรำ

ลำดับแรก ดนตรีปีพาทย์มอญบรรเลง เพลงยากจ่างหะเป็น มอญรำลุกขึ้นยืนเรียงแถวหน้ากระดานคงเดิม ทำท่าทะตอยเพื่อรอจังหวะขึ้นท่าเบริงเบริง ท่ารำเพลงไม่มีการแปรแถว เพียงแต่เคลื่อนตัวจากซ้ายมือไปขวามือและขวามือไปซ้ายมือ ด้วยย่อเข้าเขียนเท้า เมื่อจบ 1 เพลง มอญรำยืนหน้าตรง



ลำดับสอง ดนตรีบรรเลงเพลงกะบ๊ะชาน มอญรำรอจังหวะทำท่าหะตอยขึ้นท่าสะบะทาน ในท่าย่อย อะชิตอยลุดับ การเคลื่อนที่พร้อมกัน 1 ก้าว และประสมเท้า

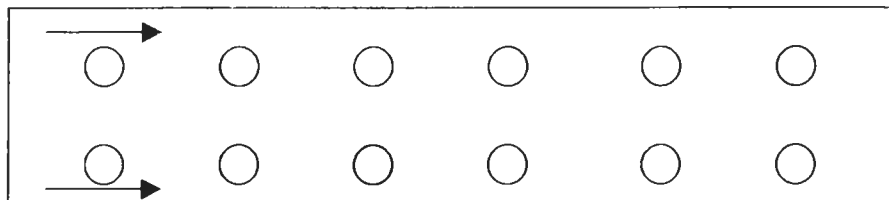
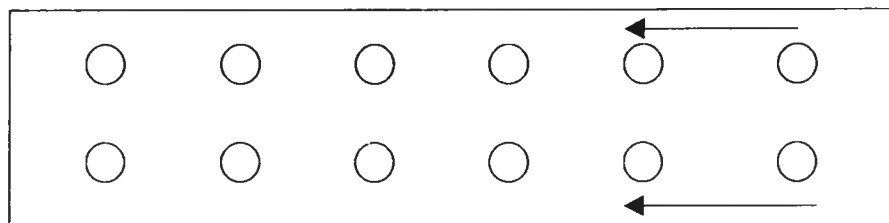


ลำดับสาม ดนตรีบรรเลงเพลงคอมทอ มอญรำรอจังหวะทำท่าหะตอยขึ้นท่าสะบะทาน ในท่าย่อยตั้งตอย และท่าอะชิตอยคว่ำ ใช้การก้าวหน้าหนึ่งก้าวและประสมเท้า การเคลื่อนที่ปฏิบัติเหมือนลำดับที่สองเพลงกะบ๊ะชาน

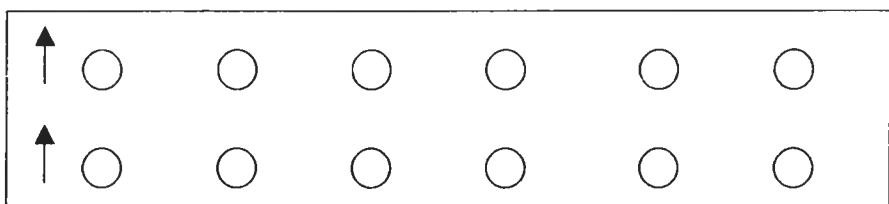
ลำดับที่สี่ ดนตรีบรรเลงเพลงชะวักตัว มอญรำรอจังหวะทำท่าหะตอยขึ้นท่าสะบะทานในท่าย่อยอะชิตอยสะโมฮ้อด มีการก้าวหน้าหนึ่งก้าวและประสมเท้า การเคลื่อนที่ปฏิบัติเหมือนลำดับที่สองเพลงกะบ๊ะชาน

ลำดับที่ห้า ดนตรีบรรเลงเพลงชะวักชะนอม มอญรำรอจังหวะทำท่าหะตอยขึ้นท่าเปริงเปริงอย่างเปราะ การเคลื่อนที่ปฏิบัติเหมือนลำดับที่ 1 เพลงยากจ่างหะเป็น

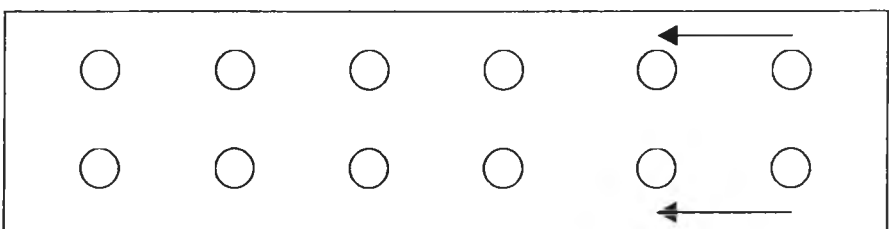
ลำดับที่หก ดนตรีบรรเลงเพลงที่ 6 มอญรำรอจังหวะทำท่าหะตอย ทำท่าสะบะทาน เคลื่อนที่ด้วยการเขยิบเท้าแนวขนานระยะ 50 เซนติเมตร เคลื่อนทางซ้าย และเคลื่อนทางขวา แล้วหยุดหน้าตรงในท่าหนึ่งอะวอยตอยหมึก



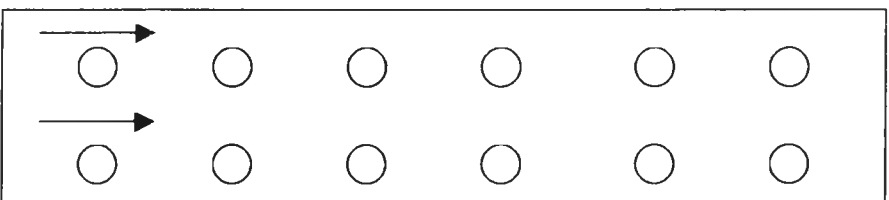
ลำดับที่เจ็ด ดนตรีบรรเลงเพลงกะยาน มอญรำร้อจิ่งหะทำทำหะตอยแก้มจ้าง



ท่าอะโมตะตา ในท่าอะวอยตอยแก้มจ้างเป็ง เคลื่อนไปทางซ้าย



ท่าอะวอยตอยแก้มจ้างปาย เคลื่อนที่ไปขวา



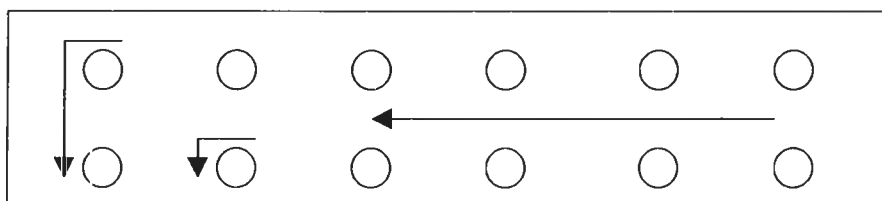
ลำดับที่แปด ดนตรีบรรเลงเพลงมอญคละ มอญรำรอจังหวะท่าหะตอย ท่าทำโปด โมน การเคลื่อนที่ปฏิบัติเหมือนลำดับแรก เพลงยากจ่างหะเป็น

ลำดับที่เก้า ดนตรีบรรเลงเพลงหะว้าย ท่าฮะปายชะนมจีน การเคลื่อนที่ปฏิบัติเหมือนลำดับที่หก

ลำดับที่สิบ ดนตรีบรรเลงเพลงป้ากเมียะ ท่าอะเรียงเต็ง การเคลื่อนที่ปฏิบัติเหมือนลำดับที่หก

ลำดับที่สิบเอ็ด ดนตรีบรรเลงเพลงเมียงปล้ายหะเลีย การเคลื่อนที่ปฏิบัติเหมือนลำดับที่สองเพลงกะบ๊ะชาน

ลำดับที่สิบสอง ดนตรีบรรเลงเพลงนขมั้น การเคลื่อนที่ปฏิบัติเหมือนลำดับที่สองเพลงกะบ๊ะชาน เมื่อเพลงบรรเลงร่วมมอญรำทุกคนนั่งพับเพือกก้มกราบและเดินแถวกลับไปที่พักทางเดิมที่ออกมารำ



9. การกำหนดจังหวะของเพลงรำมอญทั้ง 12 เพลง มีทั้งอัตราจังหวะ 2 ชั้น และอัตราจังหวะ 1 ชั้น ตามลำดับเพลงดังนี้

การเปลี่ยนท่ารำจากการฟังเสียงจังหวะตะโพน “เตะ เต็ง ทัง” ผู้รำทั้งมือในจังหวะทัง ส่วนการดำเนินทำนองใช้ทำนอง “เปริง เปริง” ซึ่งเป็นเสียงเป็งมางคอก ส่วนซ้องมอญเป็นตัวหลัก ระยะเวลาเป็นการผสมผสานในทำนองกลมกลืน การเปรียบเทียบอัตราจังหวะของเพลง

การเปรียบเทียบอัตราจังหวะของเพลง

อัตราจังหวะ 1 ชั้น	อัตราจังหวะ 2 ชั้น
เพลงหว่าย เพลงป้ากเมื่อยะ	เพลงยากจ่างหะเป็น เพลงกะบ๊ะชาน เพลงคอมทอ เพลงชะวักตัว เพลงชะวักชะนอม เพลงที่ 6 ไม่ทราบชื่อผู้แต่ง เพลงกะยาน เพลงมอญคละ เพลงเมี่ยงปล้ายหะเลีย เพลงนกขมื่น

10. ระยะเวลาการรำ รำในเวลากลางวันตอนบ่ายและรำในเวลากลางคืนขึ้นอยู่กับโอกาสของงานแสดง ในการรำแต่ละเพลงใช้ระยะเวลา 5-7 นาที ถ้ารำครบ 12 เพลง ใช้ระยะเวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง ทั้งนี้การรำมอญ ผู้แสดงเป็นผู้กำหนดระยะเวลาของการรำด้วยการทำท่าที่มือ นักดนตรีตีโพนปี่พาทย์มอญคอยสังเกตท่ารำเพราะการบรรเลงเพลงมอญ 1 เพลง รำทำประจำเพลงนั้น ซ้ำกันหลายเที่ยว ซึ่งทำประจำเพลงแต่ละเพลงมีอัตราจังหวะซ้ำเร็วต่างกัน โดยประมาณทำไม่เกิน 4 นาที ดังนั้น ผู้แสดงเป็นผู้กำหนดระยะเวลาการรำ

11. ลักษณะการตั้งแถว การรำมอญ ก่อนเริ่มรำ ผู้รำเดินออกมาเป็นแถวตรงเรียงหน้ากระดาน แล้วนั่งพับเพียบก้มกราบ เมื่อภายหลังรำครบ 12 เพลง มอญรำนั่งพับเพียบกราบเหมือนกันทุกครั้ง

12. รำมอญเกาะเกร็ดทุกครั้ง ผู้รำต้องรำให้ครบทั้ง 12 เพลง โดยเรียงตามลำดับเพลง ไม่รำสลับเพลง เริ่มตั้งแต่เพลงที่ 1 ยากจ่างหะเป็น เพลงที่ 2 เพลงกะบ๊ะชาน เพลงที่ 3 คอมทอ เพลงที่ 4 ชะวักตัว เพลงที่ 5 เพลงชะวักชะนอม เพลงที่ 6 ไม่ทราบชื่อเพลง เพลงที่ 7

เพลงกะยาน เพลงที่ 8 เพลงมอญคละ เพลงที่ 9 เพลงหะว่าย เพลงที่ 10 เพลงเมียงปล้าย
หะเลี้ย เพลงที่ 11 เพลงปักเมียะ และเพลงที่ 12 เพลงนกะมั้น

13. ธรรมเนียมการรำมอญก่อนเริ่มรำ ผู้รำออกมายืนเป็นแถวตรงเรียงหน้ากระดาน
แล้วนั่งพับเพียบก้มกราบ ถ้าเป็นงานศพพระผู้รำหันไปกราบศพพระก่อน เพื่อเป็นการระลึกถึง
บุญคุณเป็นการคารวะครั้งสุดท้าย การกราบต้องแบมือ 3 ครั้งและกราบนักดนตรีปี่พาทย์มอญ 3
ครั้ง โดยไม่ต้องแบมือเพื่อเป็นการระลึกถึงครูบาอาจารย์ เมื่อจบเพลงที่ 12 รำจะนั่งพับเพียบ
กราบศพพระ และกราบนักดนตรีปี่พาทย์ แล้วจึงลุกขึ้นเดินกลับ หากเป็นงานมงคล จะกราบนัก
ดนตรีปี่พาทย์ 1 ครั้ง และเมื่อจบเพลงที่ 12 รำ นั่งพับเพียบ กราบ นักดนตรีปี่พาทย์ 1 ครั้ง แล้วลุก
ขึ้นเดินกลับ

สรุป

รำมอญที่เกาะเกร็ดเป็นการรำของกลุ่มชนชาวมอญกันเองโดยอาศัยการฝึกหัดถ่ายทอด ในระบบเครือญาติ จากหลักฐานที่ปรากฏแน่ชัดถึงการรำมอญที่เกาะเกร็ดสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องในงานสมโภชเฉลิมฉลองวัดปรมัยยิกาวาส และในคราวที่รัชกาลที่ 8 และรัชกาลที่ 9 องค์ปัจจุบันเสด็จเยี่ยมเกาะเกร็ด เป็นการยืนยันว่ามีรำมอญที่เกาะเกร็ด ส่วนโอกาสที่รำมอญมิใช่รำแต่งงานอวมงคลเพียงอย่างเดียว สามารถรำในงานมงคล งานพระราชพิธีต่าง ๆ รำมอญเกาะเกร็ดแบบดั้งเดิม คือ ครูปริก ชาวตะเคียน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดกันมาในระบบเครือญาติของมอญ มีท่ารำในการรำทั้งหมด 12 ท่า ต่อมาประดิษฐ์เพิ่มอีก 6 ท่า เป็น 18 ท่า แต่ไม่นิยมรำ เพราะรำไม่ได้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งใช้ระยะเวลาในการรำนานเกินไป เก่งว่าคนดูจะเกิดความเบื่อหน่าย รำมอญเกาะเกร็ดแบบปัจจุบัน มีท่ารำทั้งหมด 12 ท่า ครูผู้ถ่ายทอดท่ารำคือ ครูสุนทร ลำไยทอง และครูปรุง วงศ์จำนงค์ ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะเฉพาะที่อธิบายได้ 13 ข้อ ดังนี้

1. การตั้งชื่อท่ารำ มี 2 ประเภท คือ ตั้งโดยการเลียนเสียงเครื่องดนตรีและตั้งชื่อตามลักษณะท่ารำที่มีความหมายเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมอญ

การตั้งชื่อเลียนเสียงเครื่องดนตรี ตะโพน กลองและเปิงมาง ในท่าเปริง เปริง อยู่ในเพลงยากจ่างหะเป็น ท่าเปริง เปริงอย่างเปราะ อยู่ในเพลงชะวักชะนอม ท่าปุมเประสะระอยู่ในเพลงป้ากเมียะ และท่าปุมเประสะระอยู่ในเพลงนขมั้น

การตั้งชื่อตามลักษณะท่ารำมีความหมายเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่คือในท่าสะปะทาน เป็นการขอพรอยู่ในเพลงกะปะซาน เพลงคอมทอ เพลงชะวักตัว และเพลงที่ 6 ท่าอะโมตะตาเกี่ยวกับความสนุกสนานในขณะที่ฝึกซ้อมรำรอบตะเกียงในเพลงกะยานหรือซาดยาด หรือกะวะกลัว ท่าสะบายชะนมจิ้น แสดงความเป็นอยู่อาหารประจำของชาวมอญคือขนมจิ้นในท่ารำอธิบายการทำขนมจิ้นในเพลงหะว้าย ท่าอะเรียงเติง ในท่ารำเป็นการชวนกันกลับบ้านเมืองอยู่ในเพลงเมียงปล้ายหะเลี้ย

2. การเรียงลำดับท่ารำตั้งแต่เพลงที่ 1 ถึงเพลงที่ 12 มีความต่อเนื่องกันเกี่ยวกับการบูชาครูอธิษฐานขอพรต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

เพลงที่ 1 ท่าเปริง เปริง มีความหมายของท่าเพื่อบูชาครูบาอาจารย์

เพลงที่ 2 และถึงเพลงที่ 4 ท่าสะปะทาน มีความหมายของท่ารำเป็นการขอพรนำพร รับพร นำสิริมงคลใช้ตนเองอยู่ในเพลงที่ 2

เพลงที่ 5 ทำเปริง เปริงอย่างเปราะเป็นการบูชาครูบาอาจารย์และขอพร

เพลงที่ 6 ทำสะบะทานขอพรที่ได้มารวบรวมใส่ตนเอง

เพลงที่ 7 ทำอะโมตะตา มีความสนุกสนาน

เพลงที่ 8 ทำไปดโมนำด้วยทำรำที่อวดฝีมือกันในการทำมอญ

เพลงที่ 9 ทำสะบายชนะมัจฉิน แสดงถึงชื่อทำเป็นอาหารหลักประจำของชาว

มอญ คือขนมจีน

เพลงที่ 10 ทำอะเรียงเต็ง ชวนกันกลับบ้านเมือง

เพลงที่ 11 ทำปู้มประสะระะ ทำรำแสดงถึงการประกอบอาชีพการทำนา

เพลงที่ 12 ทำปู้มประสะเริน ทำรำถึงการจับพรที่ขอมาทิ้งหมด

3. ทำรำในแต่ละเพลงมีชื่อเดียวแต่มีทำย่อยทั้งหมด 3-5 ทำ

3.1 จำนวนทำย่อย 3 ทำ

คือทำสะบะทาน ในเพลงกะบะชาน เพลงชะวักตัว เพลงกะยานหรือเพลง
ซ้าดย่าด หรือกะวะกลิ้ว

ทำสะบายชนะมัจฉินในเพลงหะว้าย มีทำทะตอยสะหยักจ้าง ทำชาวสะนอม
ทำอะเกิดตอยปละตอย

ทำปู้มประสะระะในเพลงป้ากเมื่อยะ มีทำทะตอยยะจ้าง ทำอะชิตอยป้อย
และตอน ทำปู้มประสะระะหรือทำปะลุ่มปู้มปะ

ทำปู้มประสะเรินในเพลงนขมั้น มีทำทะตอยย้าจ้าง ทำอะชิตอยป้อยและ
ตอน ทำปู้มประสะเริน

3.2 จำนวนทำย่อย 4 ทำ

ทำสะบะทาน ในเพลงคอมทอ มีทำทะตอยสะหยักจ้าง ทำอะชิตอยแก้ม
จ้าง ทำอะเจียตอยหรือเจิงบ้าน ทำชิตอย

ทำอะเรียงเต็ง ในเพลงเมียงปล้ายหะเล็ย มีทำทวยตอย ทำบาสะปรก-
ตอยเบ็ง ทำบาสะปรกตอยปาย ทำปาวบาสะปรกตอย

3.3 จำนวนทำย่อย 5 ทำ

ทำเปริง เปริง ในเพลงยากจ่างหะเป็น มีทำทะตอย ทำเปริงเปริง ทำปาด
มือ ทำอะชิตอย ทำอะกลมตอย

ทำเปริง เปริง อย่างเปราะ ในเพลงชะวักชนะนอม มีทำย่อยเหมือนเพลงยาก
จ่างหะเป็น

4. ทำรำที่ไม่ซ้ำกันทั้ง 12 เพลง ในจำนวนทำรำที่เป็นทำย่อยมีทั้งหมด 20 ทำ ดังต่อไปนี้

4.1 ทำอะชิตอย ลูบดับ แก้มจ้ำง ในเพลงที่ 2 คือ เพลงณะบ๊ะชาน

4.2 ทำชิตอย แก้มจ้ำง และทำอะเจียตอยหรือเจิงปาน ในเพลงที่ 3 คือ

เพลงคอมทอ

4.3 ทำอะชิอะโมฮ้อด ในเพลงที่ 4 คือเพลงชะว้วตัว

4.4 ทำอะวอยตอยแก้มจ้ำงเป็ง และทำอะวอยตอยแก้มจ้ำงปาย ในเพลงที่ 7 คือ เพลงกะยาน หรือช้ำดยาดหรือเพลงกะวะกั้ว

4.5 ทำจิบตอย ทำสะเกิดสะเกล้า ทำปาวตอย ทำจิบตอยตัวราว อะวอยตอย หมึกและทำปุมประสะเริน ในเพลงที่ 8 คือ เพลงมอญคละ

4.6 ทำชาวสะนอม และทำอะเกิดตอยปละตอย ในเพลงที่ 9 คือ เพลงหะว่าย

4.7 ทำกวายตอย ทำบาสะปรกตอยเป็ง ทำสะปรกตอยปาย และทำปาวบา สะปรกตอย ในเพลงที่ 10 คือ เพลงเมียง-ปล้าย-หะเลี้ย

4.8 ทำทะตอยยะจ้ำงและทำปุมประสะระหรือปะลุ่มปุมปะ ในเพลงที่ 11 คือ เพลงป้ากเมียะ

4.9 ทำทะตอยยาดจ้ำง ในเพลงที่ 12 คือ เพลงนขมั้น

5. ลักษณะทำรำที่เด่นมีทำดังต่อไปนี้

5.1 ทำเบริง เบริง ในเพลงที่ 1 เพลงยากจ่างหะเป็นลักษณะการตั้งวงเหยียด ลำแขนตั้ง 90 องศา ตั้งวงขนานกับอก ลักษณะศีรษะ เอียงข้างตั้งวง ลำตัวและไหล่ ข้างเดียวกันกับมือตั้งวง การใช้เท้ายืนประสมเท้าทั้งน้ำหนักตัวข้างมือตั้งวง

5.2 ทำอะเรียงเติง ในเพลงที่ 10 เมียงปล้ายหะเลี้ย ลักษณะมือ แขนตั้งวงใช้นิ้ว 2 นิ้ว ในการรำเพลงนี้

5.3 ทำอะชิตอยลูบดับเป็นทำย่อย ในเพลงที่ 2 เพลงณะบ๊ะชาน

5.4 ทำอะชิอะโมฮ้อด ในเพลงที่ 4 ชะว้วตัว เอียงข้างมือสูง กดลำตัวและศีรษะ ข้างมือที่จับสูง

5.5 ทำทะตอยสะหยักจ้ำงเป็นทำใช้ในทุกเพลง โดยใช้น้ำหนักที่เท้าข้างใดข้างหนึ่งก่อนรำ และกดลำตัว ไหล่ ศีรษะ และย่อเข้าข้างเดียวกันทั้งหมด เคลื่อนที่ด้วยการเขยิบเท้า ไปอีกข้างที่ขาไม่ได้รับน้ำหนัก ดังนั้นลักษณะลำตัวจึงโน้มเอนข้างเดียว

6. จุดเด่นของท่ารำ มี 4 แห่ง คือการใช้ศีรษะ การใช้ลำตัว การใช้มือและแขน การใช้เท้า

6.1 การใช้ศีรษะ มี 3 แบบ คือ เอียงขวา เอียงซ้ายและหน้าตรง การเอียงของท่ารำมอญจะเอียงศีรษะข้างมือที่ตั้งวงสูงทุกครั้ง

6.2 การใช้ลำตัว มี 2 แบบ คือลำตัวตรงและเอนลำตัวคือการกดไหล่และลำตัวเพื่อถ่ายน้ำหนักตัวส่วนต่าง ๆ

6.3 การใช้มือและแขน มี 4 แบบ คือมือแบ มือจับแบบไทย มือตั้งแบโดยใช้นิ้ว และการตั้งวง

6.3.1 มือแบ มี 3 แบบ คือ มือแบแบบตั้ง มือแบแบบหงาย และมือแบแบบตะแคงฝ่ามือ

6.3.2 มือจับแบบไทย มี 5 แบบ คือจับคว่ำ จับหงาย จับปรกข้าง จับปรกหน้า และจับส่งหลัง

จับคว่ำอยู่ในท่าเปริงเปริง ท่าสะบะทาน ท่าปู้มประสะระและปู้มประสะเริน

จับหงายอยู่ในท่าสะบะทาน ท่าสะพายขณะนมจีน ท่าปู้มประสะระและท่าปู้มประสะเริน

จับปรกข้างอยู่ในท่าสะบะทาน

จับปรกหน้าอยู่ในท่าย่ออะชิตอย

จับส่งหลังอยู่ในท่าสะบะทานและท่าโปดโมน

6.3.3 มือตั้งแบใช้นิ้ว 2 นิ้ว คือนิ้วชี้และนิ้วกลางชูขึ้นที่เหลือเก็บโดยใช้หัวแม่มือกดนิ้วนางและนิ้วชี้ ลักษณะนี้อยู่ในท่าอะเรียงเตง

6.3.4 การตั้งวงมี 4 แบบ มีวงกลาง วงหน้า วงล่าง วงพิเศษและวงบัวบาน

วงกลางอยู่ในท่าอะโมตะตา ในท่าย่ออะวอยตอยแก้มจ้างพาย

วงหน้า อยู่ในท่าสะบะทานและสะพายขณะนมจีน

วงล่าง อยู่ในท่าสะบะทาน

วงพิเศษอยู่ในท่าเปริง เปริง คือ ลำแขนเหยียดตั้งด้านหน้าท่ามุ่ม 90 องศา กับลำตัว และตั้งข้อมือของลำแขนขนานกับลำตัวระดับหน้าอก

วงบัวบาน อยู่ในท่าโปดโมน ท่าย่ออะเกิดสะเกล้า

6.4 การใช้เท้า มี 6 แบบ คือ ก้าวเท้า กระทุ้งเท้า ตบเท้า แตะเท้า ย่ำเท้า และ
เขยิบเท้า

ก้าวเท้า มีการก้าวหน้าและก้าวข้างในระยะ 1 คืบ ในท่าสะพาน และท่า
อะโมตะตา

กระทุ้งเท้า ในท่าสะพาน และอะโมตะตา

ตบเท้า ในท่าเปิดโมน

แตะเท้า ในท่าปุมเประสะระ

ย่ำเท้า ในท่าปุมเประสะเริน

เขยิบเท้า ใช้ในท่ารำทั้ง 12 ท่า

7. การท้วงมือและแขนแนบลำตัวทั้ง 2 ข้าง มีความหมาย เป็นการขอจังหวะที่รำในท่า
ต่อไป อีกอย่างหนึ่งเป็นสัญญาณบอกนักดนตรีให้จบเพลง ในจำนวน 12 เพลง เพลงที่ 10 ท่า
อะเรียงเต็งใช้การแกว่งแขนทั้ง 2 ข้าง

8. การเคลื่อนที่มี 3 แบบ คือ หมุนตัวครึ่งวงกลม เคลื่อนที่แนวขนานและเคลื่อนที่แถว
ตรง การเคลื่อนที่ไปพร้อมกันทุกครั้ง

หมุนตัวครึ่งวงกลม ในเพลงยากจ่างหะเป็น, เพลงชะวักชะนอม, เพลงมอญคละ
เคลื่อนที่แนวขนาน ในเพลงที่ 6 เพลงกะยาน เพลงหะว้ายและเพลงป้ากเมียะ
เคลื่อนที่แถวตรง ในเพลงกะบ๊ะชาน เพลงชะวักตัว เพลงคอมทอ เพลงกะยาน
เพลงเมียงปล้ายหะเลี้ย และเพลงนขมึน

9. การกำหนดจังหวะเป็นอัตราจังหวะ 2 ชั้นและ 1 ชั้น เพลงลำดับที่ 1-เพลงที่ 8
เพลงที่ 10 และ เพลงที่ 12 เป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น ส่วนเพลงที่ 9 และเพลงที่ 11 เป็นอัตรา
จังหวะ 1 ชั้น มอญรำทุกคนต้องฟังจังหวะของตะโพนเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนท่าในทำนองตะ
เต็งทังและท้วงมือเปลี่ยนท่า การเคลื่อนตัวตามจังหวะเปิงมาง ทำนอง “เปริง เปริง”

10. ระยะเวลาในการรำทั้ง 12 เพลง ไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเพลงหนึ่งมีท่ารำใช้เวลา
3-4 นาที รำทั้งหมด 4-5 เที้ยว การกำหนดท่ารำขึ้นอยู่กับผู้รำคนกลางแถวหน้าเป็นผู้กำหนดโดย
ใช้ท่าท้วงมือ เป็นสัญญาณให้นักดนตรีลงจังหวะ โอกาสในการรำมอญเกาะเกร็ด รำได้ทั้งเวลา
กลางวันและกลางคืนขึ้นอยู่กับสภาพของงานที่รำ

11. ลักษณะการตั้งแถวยืนเป็นแถวตรงเรียงหน้ากระดาน

12. รำมอญเกาะเกร็ดต้องรำครบ 12 เพลง ตามลำดับทุกครั้ง เริ่มจากเพลงที่ 1 เพลง ยากจ่างหะเป็น เพลงที่ 2 ตะบ๊ะชาน เพลงที่ 3 คอหมทอ เพลงที่ 4 ชะวักตัว เพลงที่ 5 เพลง ชะวักชะนอม เพลงที่ 6 ไม่ทราบชื่อเพลง เพลงที่ 7 เพลงกะยาน เพลงที่ 8 เพลงมอญคละ เพลงที่ 9 เพลงหะว่าย เพลงที่ 10 เพลงเมียงปล้ายหะเลี้ย เพลงที่ 11 เพลงป้ากเมียะและเพลงที่ 12 เพลงนกขมิ้น

13. ธรรมเนียมการรำมอญต้องกราบทุกครั้งก่อนรำและหลังรำ ถ้าเป็นงานศพพระ กราบศพพระก่อน เพื่อเป็นการระลึกถึงบุญคุณ เป็นการคารวะครั้งสุดท้ายของการรำมอญ แล้วกราบนักดนตรีปี่พาทย์ เมื่อรำครบ 12 เพลง กราบศพและกราบนักดนตรีปี่พาทย์ ถ้าเป็นงานมงคล กราบนักดนตรีปี่พาทย์ก่อนรำและหลังรำทุกครั้ง